

ผ้าเสว :

ปฐมบทแห่งลวดลายบนพื้นแพรวา

Pa Saew: Original of Design on Prae-wa

ดร.สุชานาถ บุญเที่ยง
Dr. Suchanart Boontiang

ผ้าแส่ว :

ปฐมบทแห่งลวดลายบนผืนแพรวา

Pa Saew: Original of Design on Prae-wa

ดร.สุชนาถ บุญเที่ยง

Dr. Suchanart Boontiang

ความสวยงามของลวดลายที่ปรากฏบนผ้าโบราณเป็นสิ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้เป็นเจ้าของผ้านั้นๆ ประหนึ่งเป็นการจารึกลายแทงชุมทรัพย์แห่งมรดกภูมิปัญญา ที่รอคอยผู้คนรุ่นหลังมาค้นหา เพื่อสัมผัสสมรรถาแห่งวิจิตรศิลป์อันยิ่งใหญ่ ที่แทรกซึมอยู่ในอณูแห่งเส้นใยที่ทอถักเป็นลวดลาย แลดอกดวงอันทรงเสน่ห์ ตรารัตนังไว้ในผืนผ้านั้น

“ผ้าแส่ว” คือ ผืนผ้าสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก โดยมากเป็นผ้าฝ้ายพื้นขาวล้วน ภายในผืนผ้านั้นบรรจุแม่ลายผ้าต่างๆ ที่ผ่านการพิเคราะห์แล้วว่าเป็นลายที่สวยงาม เป็นลายที่ผู้เป็นแม่ชื่นชอบ หรือเป็นลายสำคัญที่แม่ต้องการให้ลูกสาวอนุรักษ์สืบทอดเอาไว้ มีตั้งแต่ลายพื้นฐานง่ายๆ ไปจนกระทั่งลายที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งลายผ้าดังกล่าวเกิดจากการสร้างลวดลายโดยกระบวนการทอผ้าด้วยเทคนิคเก็บขิด (Weft Brocade) หรือการสะกิดด้ายเส้นยืนขึ้น-ลง ด้วยวิธีการจก (ยก-ข่ม) พร้อมกับการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษไปตามจังหวะที่กำหนด ก่อให้เกิด

The beauty of Prae-wa exists on ancient cloth, reflects identity of ethnic group as the owner of those fabrics. For one thing, the inscription of a clue to a treasure trove of wisdom heritage waiting for being searched for by their offspring in order to touch the magic of great fine art being infiltrated in every molecule of the yarn being woven into design as well as deeply fascinated and impressive on that cloth.

“Pa Saew” is a small sized quadrilateral shape. Most of them are white cotton fabric. Various original designs are inside being considered as beautiful ones and preferred or important design by the mothers who wants to be conserved by their daughters. The designs are ranged from simple design to complex ones. The cloth designs are created by constructing through the technique called

ลวดลายที่มีลักษณะนูนเด่นปรากฏบนผืนผ้า การทอผ้าแส่วนของชาวผู้ไทนั้น จะนิยมนำ ฝ่ายย้อมครามมาใช้เป็นเส้นพุ่งพิเศษ หรือ ตัวสร้างลวดลายลายนูนเด่นสีครามให้ปรากฏ บนผืนผ้า

ผ้าส่วนนั้น ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาอย่างหนึ่ง ที่ผู้เป็นแม่จะมอบให้แก่ลูกสาว เมื่อลูกสาว ออกเรือนไป เพื่อจะได้นำไปเป็นต้นแบบ ในการทอผ้าของตนเอง นอกจากคุณค่า ที่เกิดจากเทคนิคการถักทอแล้ว ผ้าแส่วนของผู้ไท ยังเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บหรือรวบรวม ลายชนิดโบราณ ซึ่งเป็นลวดลายที่คิดค้น สิ่งสม และสืบทอดต่อมาจากบรรพชนจากรุ่นสู่รุ่นของชาวผู้ไท รวมถึงเป็นแหล่งรวบรวม ลวดลายที่เกิดจากการผูกเกล็ดโดยถอดแบบ

Weft Brocade or lifting the Warp up and down through “Jok” technique (lifting-oppressing) and increasing the extra Warp depended on the determined rhythm. So, it caused prominent bulging pattern being occurred on the fabric. For Pu-thai people’s Pa-saew Weaving, the dyed indigo cloth is used for the extra Weft yarn so that the prominent bulging design with indigo color would be appeared on the fabric.

Pa-saw is a kind of inheritance the mothers would give to their daughters when their daughters getting married so that it would be model for their own

นางคำสอน สระทอง
สตรีชาวผู้ไทผู้มีบทบาทสำคัญ
ในการสืบทอดลวดลายผ้าแพรวา
กำลังถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่าน
ผ้าแส่วนของ

Mrs. Kamson Sra-tong
A lady with major role in
inheriting the design of
Praewa, is transferring her
wisdom through “Pa-saew.”

จากแม่ลายหลัก ผนวกเข้ากับจินตนาการ
และความคิดสร้างสรรค์ของคนรุ่นหลัง
จนก่อเกิดเป็นต้นแบบลวดลายขิดที่ปรากฏ
บนผ้าแพรวาทั้งหมดในปัจจุบัน

กล่าวกันว่า สตรีชาวผู้ไทจะได้เรียนรู้
วิธีการทอแม่ลายหลักจากรุ่นแม่ ย่าหรือ
ยาย หรือญาติผู้พี่ที่เป็นสตรีผ่านการฝึกทอ
ผ้าแล้วจนเกิดความชำนาญ โดยทุกครัวเรือน
จะมีผ้าแล้วเป็นต้นแบบหรือเป็นลายแทง
ชุมทรัพย์ที่จัดเก็บมรดกภูมิปัญญาให้ลูกหลาน
ได้ศึกษาและสืบทอดองค์ความรู้อันนำไปสู่
ลวดลายอันวิจิตรบรรจงที่ปรากฏบนผืนผ้า
แพรวาอันบ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญา
ด้านศิลปะของชาวผู้ไทอย่างดียิ่ง

weaving. Besides its value being occurred
by one's weaving technique, Pa-saew is
also is an instrument in collecting or
gathering the ancient Weft Brocade (Kid
Design) design which was discovered,
collected, and transferring from one's
ancestor from generation to generation
of Pu-thai people as well as the source
for collecting design from design tying
by imitating from the original major one,
integrated into the young generation's
imagination until being the Weft Brocade
(Kid Pattern) being occurred in all of
Prae-wa Cloth in the present.

It was said that Pu-thai Women
would learn how to weave the original
major design from their mother, grand-
mother, or relative who were trained
how to weave until they were skillful.
Every household would have Pa-saew as
the model or a clue to a treasure trove
storing their wisdom inheritance for
offspring to study as well as transferring
their body of knowledge which would
lead to an Artistic and Neat Design on
Prae-wa cloth indicating Pu-Thai's
wisdom identity very well.

สตรีชาวผู้ไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง
จังหวัดกาฬสินธุ์ กับความภาคภูมิใจในผลงาน
ผ้าแล้ว

A Pu-thai lady at Ban-pone, Pone Sub-district,
Khammuang District, Kalasin Province, shows
Pa-saew, her prestige performance.

ดังกล่าวที่ปรากฏในวรรณกรรม
ลุ่มแม่น้ำโขงเรื่อง “พญาคำทองสอนไพร่”
ตอนหนึ่งว่า

แม่หญิง ให้เรียนความฮู้
ซิดลายต่ำทุก แค้น
เรียนเลี้ยงม่อน ทอผ้าต่ำใหม่
ตัดเสื่อผ้า เรียนหยิบปักแล้ว
ทั้งย้อมไหมทุกฝ้าย
เรียนเอ้แต่งสี เจ้าเอย

ความหมายของกาพย์โบราณบทนี้ คือ
“เกิดเป็นลูกผู้หญิงต้องเรียนรู้การเก็บซิด
และทอผ้า เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
ทอผ้าไหม เรียนรู้การตัดเย็บเสื่อผ้า เรียนรู้
การเย็บ การปัก การส่ว เรียนรู้การย้อม
เส้นไหม ย้อมเส้นฝ้าย และมัดหมี่” ซึ่งสะท้อน
ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงคุณค่าและม
ความหมายเชิงบทบาทหน้าที่ของสตรีชาว
ผู้ไทได้อย่างเด่นชัด เพราะในอดีต การทอผ้า
เป็นหน้าที่ของสตรีที่จะต้องเรียนรู้และฝึกฝน
เป็นความรับผิดชอบของสตรีต่อการดูแล
ปัจจัยดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว
รวมถึงทำหน้าที่ผู้สืบทอดภูมิปัญญาจาก
บรรพบุรุษรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

As the statement occurred in
literature of Kong River Basin titled
“Paya Kamkong teaches his common
people,” in an excerpt that:

*Lady, you should learn the
knowledge Kid design, Loom Weaving
Learn how to grow the mulberry
Weaving cloth and silk
Sewing clothes
Learning to pick up and embroi-
dering Saew
Dyeing silk, cotton hook
Learning and adjusting the color, lady.*

The meaning of ancient poem of
this part is “if you were born as women,
you had to learn how to keep Kid and
weave cloth, grow mulberry for feeding
the silk worm, weave silk cloth, sew,
embroider, saew, dye the silk yarn
and cotton yarn, and mud mee (a kind
of weaving technique).” It reflected
the relationship of value, and meaning
of Pu-thai women’s role and duty
obviously. Because, in former time,
weaving was the women’s duty to learn
and practice. It was their responsibility
for caring the living factors of their
family members as well as doing duty
in inheriting the wisdom from their
ancestors from generation to generation.

สตรีชาวผู้ไทบ้านหนองช้าง ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ กำลัง
เก็บใบหม่อนเพื่อใช้เป็นอาหารของหนอนไหม

Two Pu-thai ladies at Ban-nong-chang, Nong-chang Sub-district, Samchai
District,. Kalasin Province, are collecting the mulberry leaves for feeding
her silkworm.

“สาวดอก”

หรือการสาวไหมกระบวนการแปรรูปรังไหมให้กลายเป็นเส้นไหม

“Sao-Dok,”

or Pod, is a process for transforming the Pod to become silk yarn.

“กวักไหม”

การจัดระเบียบเส้นไหมให้สะดวกต่อการใช้งานจาก กงสู่ อัก

“Kwag-Mai,”

is the arrangement of silk yarn for being convenient in working from Kong to Ak.

“ตำหูก”

คุณสมบัติสำคัญของการเป็นสตรีชาวผู้ไทที่สมบูรณ์แบบ

“Tam-Hook,”

is a major characteristic of perfect Pu-thai Lady.

ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าทอแพรวา ที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของผ้าประเภทนี้ จะประกอบด้วยตัวลายทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

1) **ลายหลัก** คือ ลายที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งปรากฏอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของลายผ้า ในแนวนอน ลายหลักแต่ละลายมีความกว้างของลายสม่ำเสมอ คือกว้างประมาณ 8-12 เซนติเมตร ในแพรวาผืนหนึ่งๆ จะมีลายหลักประมาณ 13 แถว ลายหลักต่างๆ เช่น ลายนาคสีแซน ลายพันรุ่มหา ลายดอกสา ฯลฯ ส่วนประกอบสำคัญของลายหลัก คือ ลายนอก ลายใน และลายเครือ

The design being appeared on Prae-wa woven cloth, is the unique of this kind of fabric which included 3 parts of total design as follows:

1) **The major design** is the large sized design being occurred in the major space of cloth design in horizontal line. Each major design included consistent width of design, its width is approximately 8-12 centimeters. In each piece of Prae-wa would have major designs for 13 lines. The major designs, for instance, Nak (great snake) design, four-hand design, Pan-ma-ha design, Sa flower design etc. The important component of design were the external design, the internal design, and kreu design.

ผ้าแสวที่ถักทอจากเส้นฝ้ายธรรมชาติ และสร้างลวดลายด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมสีคราม

Pa-saew is woven from natural cotton yarn, and created the design from natural cotton with dyed indigo color.

ผ้าแสวที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี

Pa-saw is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed chemical color.

ลายนอก คือ ส่วนที่มีลักษณะเป็นตารางสามเหลี่ยม ประกอบสองข้างของลายใน มีลวดลายครึ่งหนึ่งของลายในตลอดความกว้างของผืนผ้า

ลายใน คือ ส่วนที่อยู่ตรงกลางของแถวหลัก มีลวดลายเต็มรูปอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตลอดความกว้างของผืนผ้าเช่นกัน

ลายเครือ คือ ส่วนที่อยู่ในกรอบแถวบนของกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนในแต่ละแนว มีกึ่งกลางของลายหลักเป็นส่วนยอดของลายเครือ

2) ดอกอ้อมคั่นลาย หรือลายคั่น คือ ลายที่มีขนาดเล็กอยู่ในแนวขวางผืนผ้า ความกว้างของลายประมาณ 4-6 เซนติเมตร ทำหน้าที่เป็นตัวแบ่งลายใหญ่ออกเป็นช่วงสลับกันไป เช่น ลายตาไก่ ลายงูลอย ลายขาเข ฯลฯ

The external design is the part triangle pattern or tabulation including in both sides of internal design throughout the width of fabric.

The internal design is the part in the middle of major lines. It consisted of designs in full shape in rhombus frame throughout the width of fabric as well.

The Kru design is the part being in the middle of rhombus frame in each line. The middle of major design is on the top of Kru design.

2) The Separated design or part design is small sized design in horizontal line of fabric. The width of design is approximately 4-6 centimeters taking part as the division between large design for alternating every other one, for instance, chicken's eyes design, floated snake design, and ka-ke design.

ผ้าแส่ว

สมบัติของนางเฟื่อง วาระหา อดีตประธานกลุ่มสตรีทอผ้าไหมแพรวา ซึ่งรวบรวมลวดลายผ้าแพรวาไว้ได้มากที่สุด

Pa-saew

belongs to Mrs. Feung Warahas, the former president of Prae-wa Silk Women Weavers, collects the highest number of Prae-wa Cotton Designs.

3) ลายช่อปลายเชิง หรือลายเชิงผ้า

คือ ลายที่ปรากฏอยู่ตรงช่วงปลายของผ้า ทั้งสองข้าง ทอดติดกับลายคัน ทำหน้าที่เป็นตัวเริ่มและตัวจบของลายผ้า มีความกว้างประมาณ 4-10 เซนติเมตร เช่น ลายช่อ-ชั้นหมาก ลายดอกบัวน้อย ลายใบปุ่นน้อย ฯลฯ

ลวดลายโบราณบนผ้าแส่วที่ถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบการทอแพรวา

- ❖ นาคหัวซุมอุ้มหยุบดินหมาผสมแบด ดาว ผักแว่น
- ❖ พันมหา พันมหาน้อย พันมหาใหญ่
- ❖ แบดอุ้มดาวผสมนาคหัวซุม
- ❖ จันกิ้งอุ้มแบดกาบตัด
- ❖ นาคหัวซุมอุ้มดาวผสมดอกดาบั้ง
- ❖ กระบวนแอกัว ผสมใบปุ่นหวาน
- ❖ ใบปุ่นก้านก่องอุ้มดอกชาน

(ชื่อในแต่ละบรรทัดเป็นชื่อของลายหลักในหนึ่งแถวของผ้าแพรวา ออกเสียงตามสำเนียงของชาวภูไท)

3) The bunch at the end of foot

is the design being occurred in the end on both sides of cloth. It is woven tying with separated design, as the starting one as well as the ending one of cloth design. It is approximately wide 4-10 centimeters such as the marriage settlement bunch design, little lotus design, little Poon leaf etc.

The ancient design of Pa-saew cloth is used as original of Prae-wa weaving

- ❖ Hua-choom great snake holds the yooob teen ma, combining with bad, star, and wan vegetable.
- ❖ Pan-ma-ha, little pan-ma-ha, and big pan-ma-ha.
- ❖ Bad holds the star combining with hua-choom great snake.
- ❖ Chan-ging holds the bad-kab-tad.
- ❖ Hua-choom great snake holds the star combining with ta-bong.
- ❖ Ew-kiw krabuan combines with wan-boon leaf.
- ❖ Kan-kong-boon leaf holds the San flower.

In each line, it is the name of major design in each line of Prae-wa cloth. It is pronounced according to Pu-thai people's intonation or accent.

ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าทอแพรวา
The design being appeared on Prae-wa woven cloth

สตรีชาวผู้ไทบ้านหนองช้าง ตำบล
หนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัด
กาฬสินธุ์ ในเครื่องแต่งกายแบบ
พิธีการตามอัตลักษณ์เดิม คือ สวม
เสื้อแขน นุ่งซิ่นหมี่ไหม (หมี่ตา) ที่ต่อ
ตีนซิ่นแบบตีนแส้ว คาดทับด้วยผ้า
สไบแพรวา ทั้งยังใช้ผ้าแพรมนด่อน
(แพรมนขาวคาดรอบศีรษะ) และ
ประดับหูด้วยกระจอน (ต่างหูแบบ
ชาวผู้ไท)

A Pu-thai lady, Ban-nongchang,
Nong-chang Sub-district, Samchai
District, Kalasin Province, dresses
a formal dress based on former
identity by wearing Kab Blouse,
Mee Silk Sarong (Mee-ta) extended
the foot of sarong called Teen-
saew, wrapped over by Prae-wa
Shawl. She wears Prae-mon-don,
a white Praemon around her head,
decorates her ears with Kra-lon
(Pu-thai's earring).

นอกจากนี้ การทอผ้าแสบยังเป็นที่นิยมกันในหมู่ชาวลื้อ บ้านผานม แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งแม่หญิงชาวลื้อจะเรียกผ้าแสบว่า “**แผ่นแสบ**” เป็นผ้าฝ้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีขาวสร้างลวดลายด้วยเทคนิคการเก็บขิดเป็นช่องๆ ไปตามขนาดความยาวของผืนผ้า (1 ช่อง คือ 1 ลาย) ทั้งนี้ในทางรูปแบบมีความแตกต่างจากผ้าแสบของชาวผู้ไทยอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จะเรียกผ้าคลุมศีรษะของสตรีว่า “**เปี้ยวแสบ**” ผ้าเปี้ยวแสบของสตรีชาวไทดำมีลักษณะพิเศษที่ควรแก่การกล่าวถึงคือ ลวดลายที่เชิงผ้าทั้ง 2 ด้านจะปักสลับกันระหว่างด้านนอกและด้านใน เนื่องจากว่าเวลาที่สตรีชาวไทดำโพกผ้าเปี้ยวแสบต้องทิ้งให้ชายผ้าด้านหนึ่งปรากฏบริเวณหน้าผาก

เครื่องแต่งกายในการแสดง “**ฟ้อนละคอน**” ซึ่งเป็นการแสดงในบุญบั้งไฟ มีผ้าแพรวาเป็นองค์ประกอบหลัก

The dress for “*Fon La-kon*,” a show in Boon-bung-fai, Praewa is a major component.

Moreover, Pa-saew weaving is popular among Leu people, Ban-pa-nom, Luang Prabang, Lao People’s Democratic Republic. Lao people, Pa-saew was called by Leu women “Pan Saew,” It is a white quadrilateral cloth. The designs were formed by keeping “Kid” in channels based on the length of the cloth. (1 channel is 1 design) For its pattern, is obviously different from Pa-saew of Pu-thai. In the meanwhile, the black Pu-thai people living in 12 Ju-thai region, Socialist Republic of Vietnam would call the women’s head cover as “Peaw-saew.” Black Thai Women’s Peaw-saew has special characteristic needed to be stated : the design at the end in both sides of the fabric, would be embroidered reversely between the external side, and internal one. Since the black Thai women putting the Peau Cloth, they have to leave one side of the end of cloth on their foreheads.

สตรีชาวผู้ไทบ้านหนองช้าง ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเครื่องแต่งกายอันเป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไท

Two Pu-thai ladies at Ban-nong chang, Nong-chang Sub-district, Samchai District, Kalasin Province, wear dresses with Pu-thai Identity.

ผ้าแสวที่ถักทอจากเส้นฝ้ายธรรมชาติ และสร้างลวดลายด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมสีคราม บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from natural cotton yarn, and created the design from natural cotton yarn with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอจากเส้นฝ้าย
ธรรมชาติ และสร้างลวดลาย
ด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมสี
คราม บ้านเหล่าภูพาน ตำบล
เหล่าภูพาน อำเภอสมเด็จ
จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from
natural cotton yarn, and
created the design from
natural cotton yarn with
dye indigo color, Ban-lao-
pupan, Lao-pu-pan Sub-
district, Somdej District,
Kalasin Province.

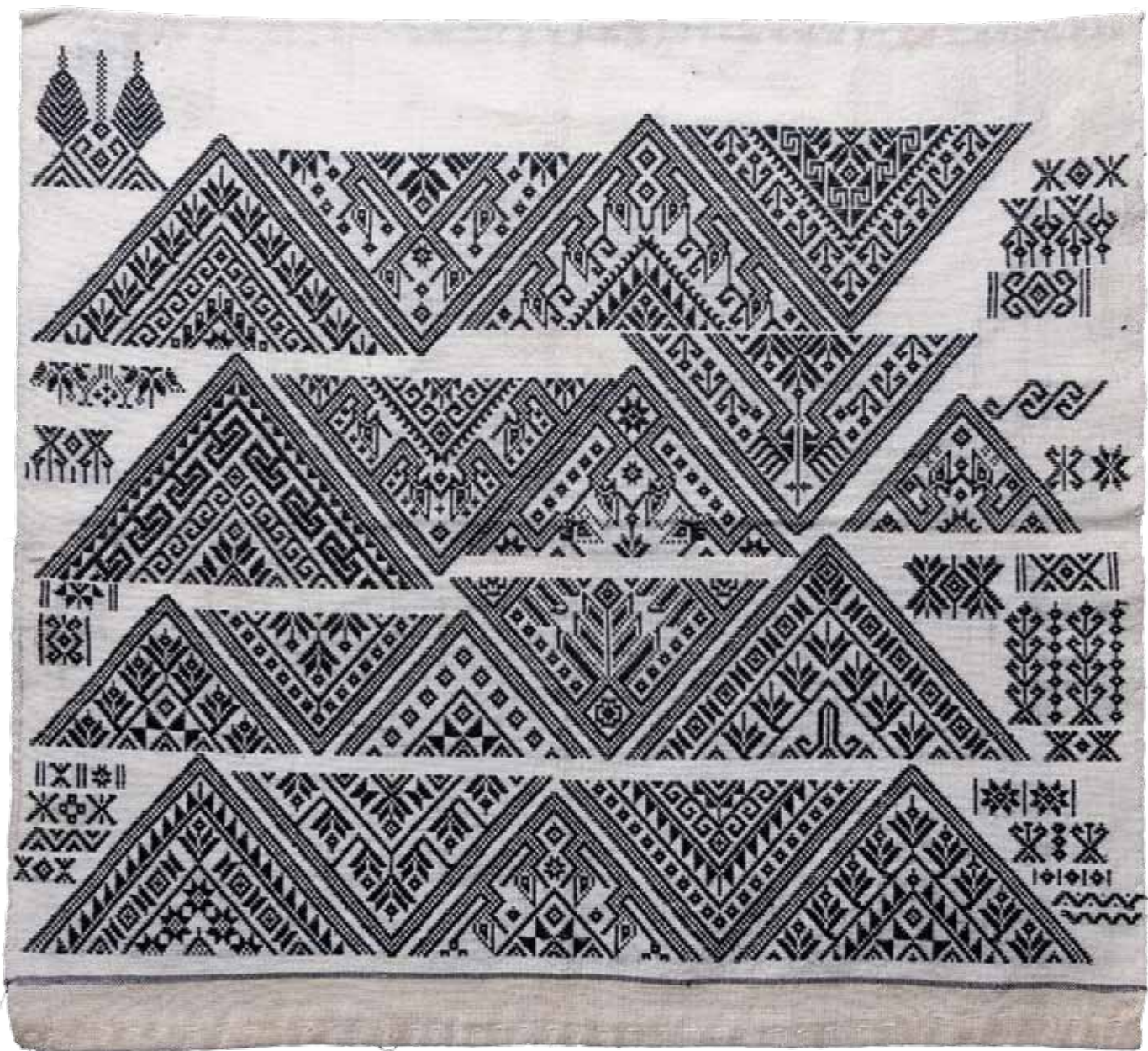
ผ้าแสวที่ถักทอจากเส้นฝ้ายธรรมชาติ และสร้างลวดลายด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมสีคราม บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from natural cotton yarn, and created the design from natural cotton yarn with dyed indigo color, Ban-pon, Pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province.

ผ้าแสวที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

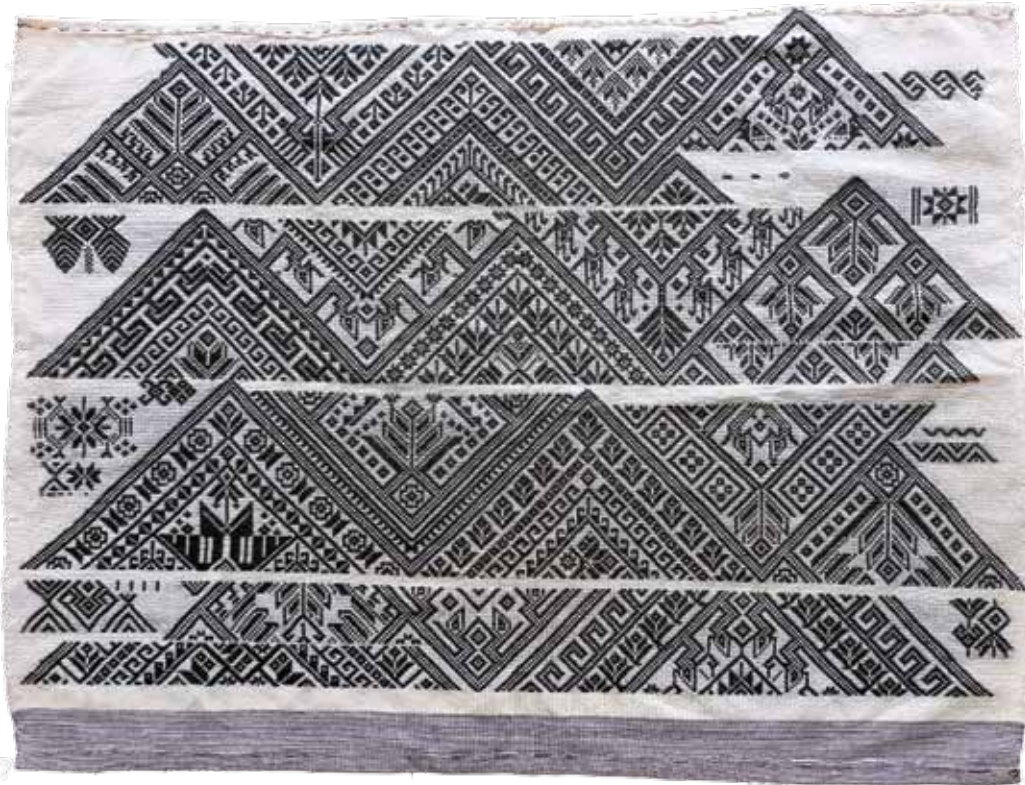
Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pon, Pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province.

ผ้าแสวที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
 Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

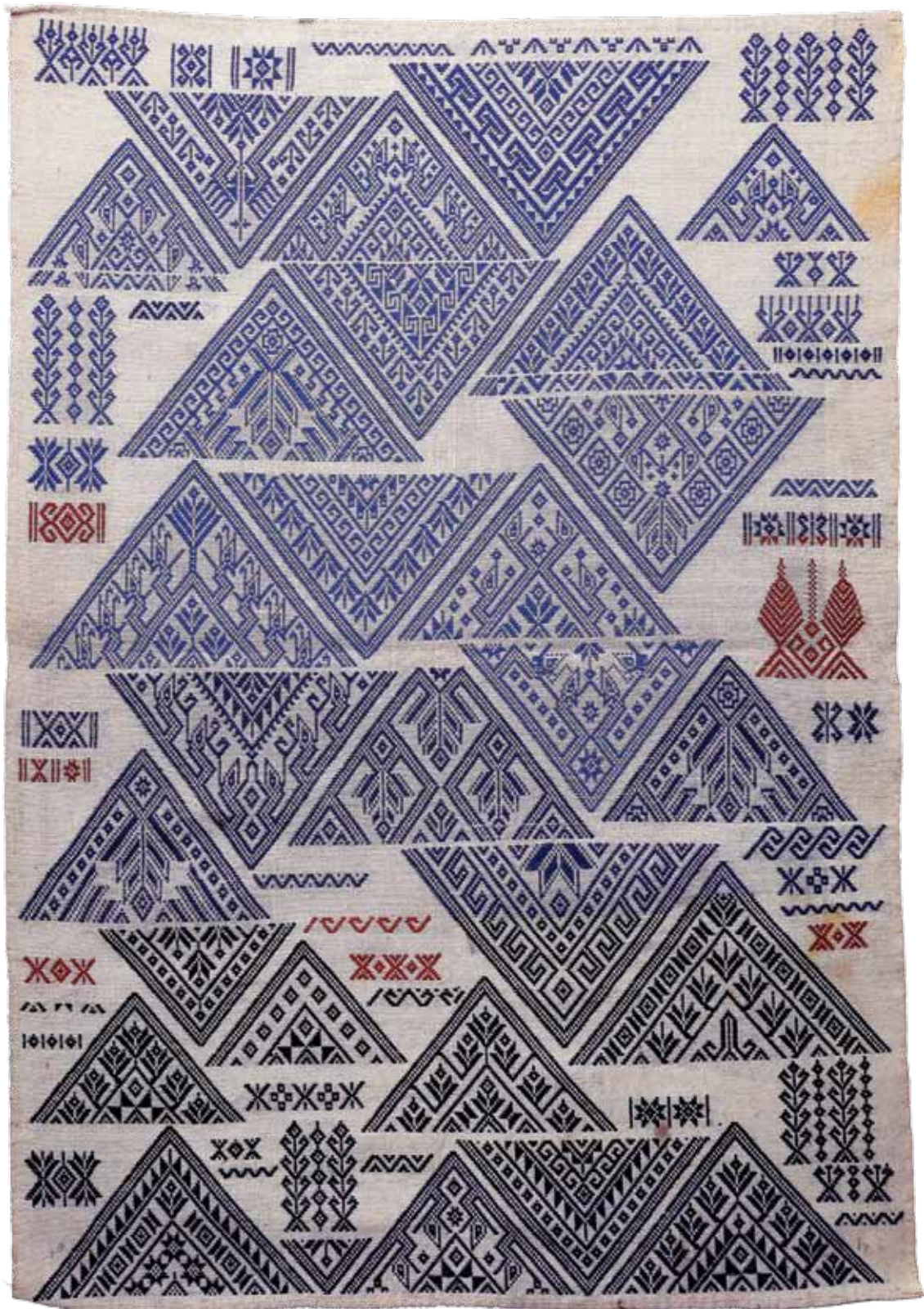
ผ้าแสวที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

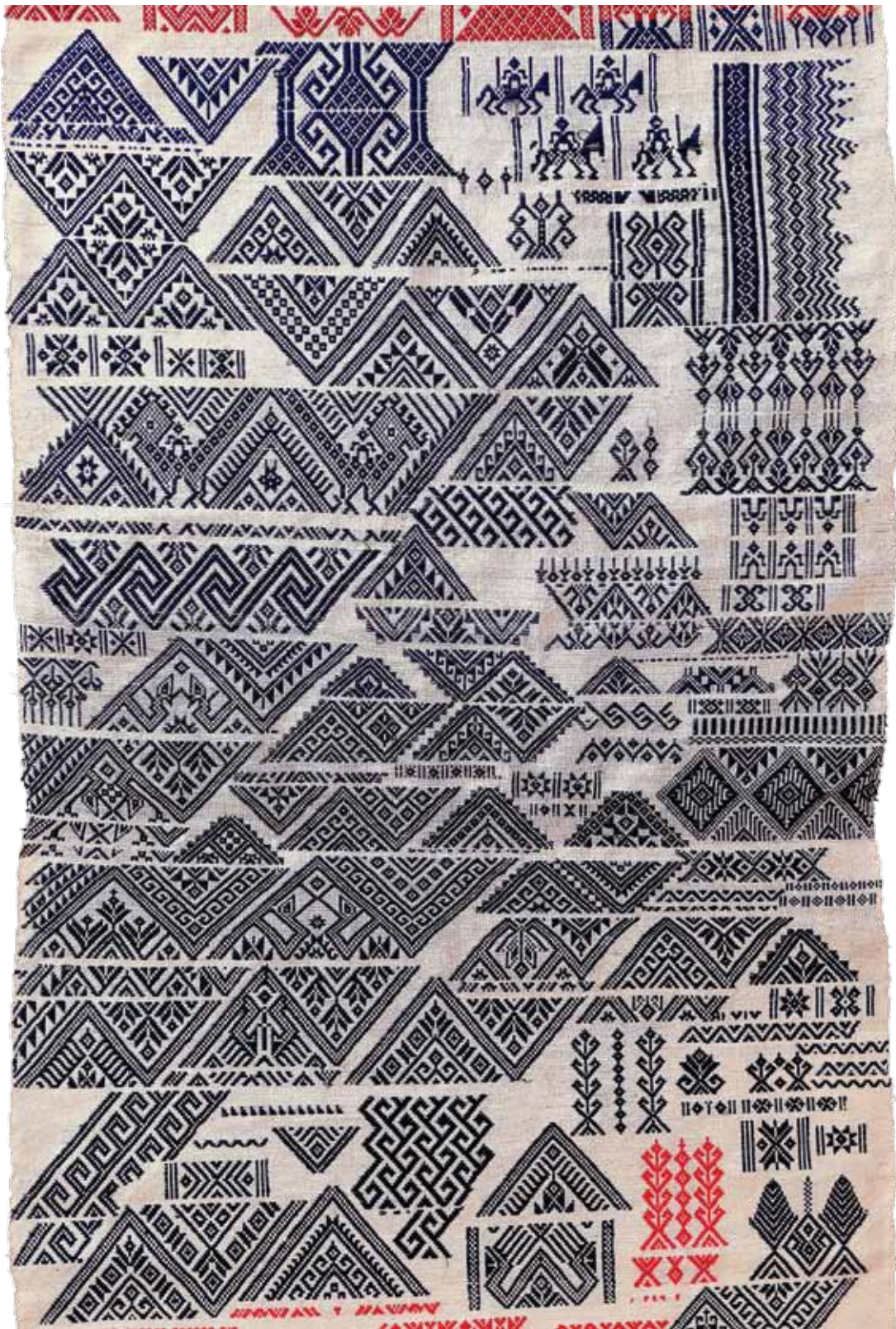
ผ้าแสวที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านหนองช้าง ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-nongchang, Nongchang Sub-district, Samchi District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
 Pa-saw is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pon, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแสวที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
 Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone,
 Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
 Pa-saw is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแสวที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ลวดลายของผ้าแพรวาที่ปรากฏบน
ผ้าแสวสามารถแบ่งออกเป็นประเภท
ใหญ่ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

The designs of Prae-wa cloth on Pa-saew could be classified into 4 kinds as follows:

1. ลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจใน
การสร้างสรรคจากพรรณพฤกษา

1. The designs are inspired by
creating the plants:

- ❖ ดอกมะลิ
 - ❖ ดอกบัว
 - ❖ ใบปุ่นก้านทอง
 - ❖ ช่อต้นสน
 - ❖ ช่อดอกหมาก
 - ❖ ช่อดอกไม้
 - ❖ ส้มป่อย
 - ❖ กาบแค
 - ❖ จันทน์
 - ❖ แคดกาดัด
 - ❖ พันมหา
 - ❖ ดอกแก้ว
- ฯลฯ

- ❖ Ma-lan
 - ❖ Lotus
 - ❖ Boon-kan-kong leaf
 - ❖ Bunch of flower
 - ❖ Bunch of Mak flower
 - ❖ Bunch of flower
 - ❖ Som poy
 - ❖ Huck of Bad
 - ❖ Chan-ging
 - ❖ Bad-kab-tad
 - ❖ Pan-ma-ha
 - ❖ Orange Jasmine
- Etc.

**2. ลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจาก
สัตว์ในการสร้างสรรค์จากสัตว์**

- ❖ คน
 - ❖ แมงกัมเบ้อ
 - ❖ ตาบัง
 - ❖ จุ่มตีนหมา
 - ❖ งูลอย
 - ❖ นาค
 - ❖ สิงห์
 - ❖ มอม
 - ❖ ช้าง
 - ❖ ม้า
 - ❖ กะปูลู
 - ❖ ช่อดอกไม้ฮังฟั้ง
 - ❖ ช่อดอกไม้เขี้ยวปลา
- ฯลฯ

**2. The designs are inspired by
animals in creating from animals:**

- ❖ Man
 - ❖ Mang gum bur
 - ❖ Ta-bang
 - ❖ Oom teen ma
 - ❖ Floated snake
 - ❖ Nak (great snake)
 - ❖ Lion
 - ❖ Mom
 - ❖ Elephant
 - ❖ Horse
 - ❖ Ka-pu (crab)
 - ❖ Bee's hive
 - ❖ Fish's Teeth
- Etc.

**3. ลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจาก
สิ่งของเครื่องใช้**

- ❖ ช่อดอกไม้ช่อตีนพาน
 - ❖ ขาเปี้ย
 - ❖ ขาเข
 - ❖ กง
 - ❖ เบ็ด
- ฯลฯ

**3. The designs are inspired by
articles:**

- ❖ Cho-teen-pan
 - ❖ Ka-pia
 - ❖ Ka-ke
 - ❖ Gong
 - ❖ Hook
- Etc.

4. ลวดลายเบ็ดเตล็ด

- ❖ ดาว
 - ❖ กระบวน
 - ❖ ผาสาท
 - ❖ หอ
 - ❖ ขอ
 - ❖ จะแก
- ฯลฯ

4. The miscellaneous Designs:

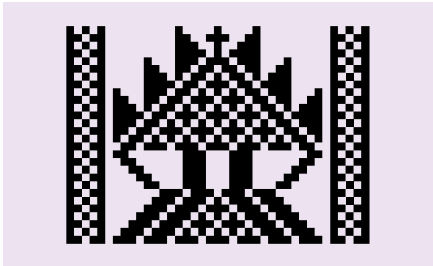
- ❖ Star
 - ❖ Kra-buan
 - ❖ Pa-sat
 - ❖ Ho
 - ❖ Ko
 - ❖ Ja-kae
- Etc.

ลวดลายของผ้าแพรวาที่ปรากฏบนผ้าแส่ว

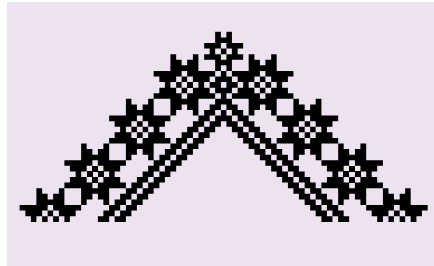
The designs of Prae-wa cloth on Pa-saew

ลายหลัก

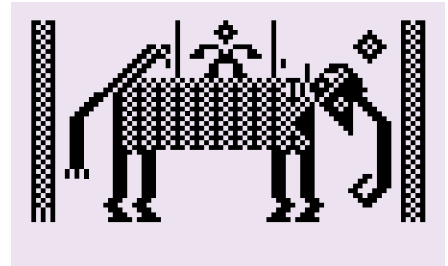
The major design

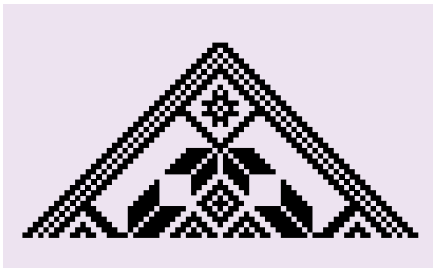
ขันหมากเบ็ง
Kan-mak-peng

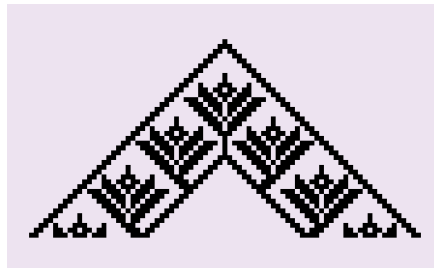
ดอกแก้ว
Orange Jasmine

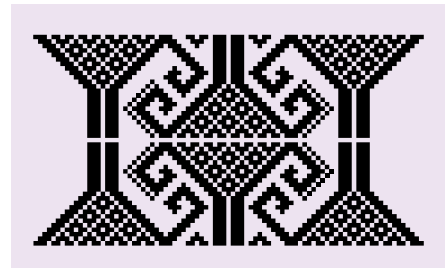
คนขี่ช้าง
A man rides a elephant.

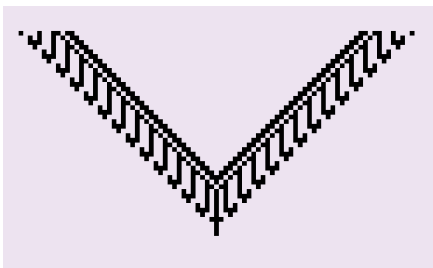
ดอกกระบวนหัวหย่อน
Dok Krabuan-hau-yon

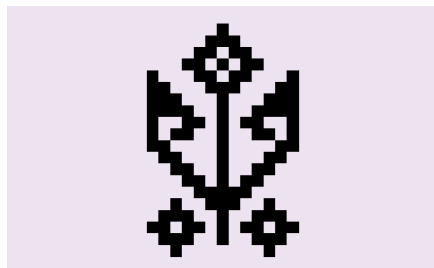
ดอกใบนุ่นอุ้มดาว
Dok-bai-boon-oom-dao

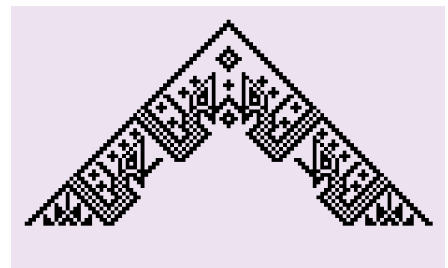
ดอกกำมปู
Dok-kam-poo

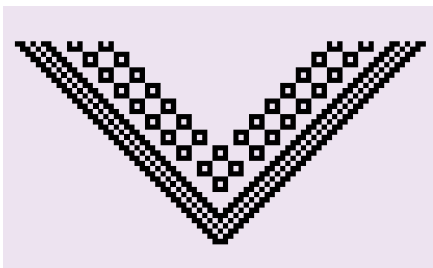
ขีดเบ็ด
Kid-bed

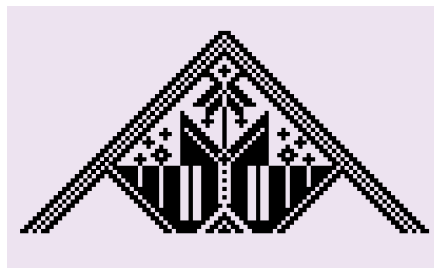
ดอกช่อฟ้า
Dok-cho-fa

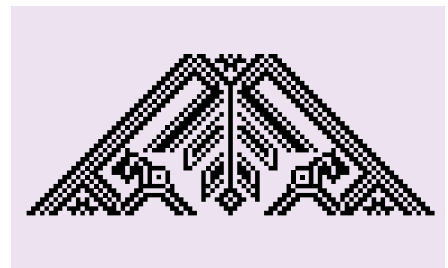
ดอกนาคคอด
Dok-nak-ko-kod

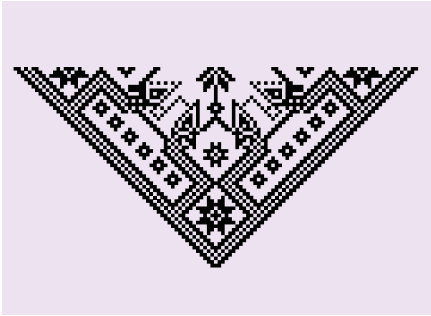
ดอกต่าบั้ง
Dok-da-bung

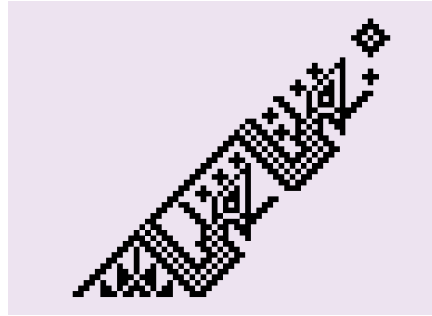
ดอกแมงกะเบือ
Dok-mang-ka-beu

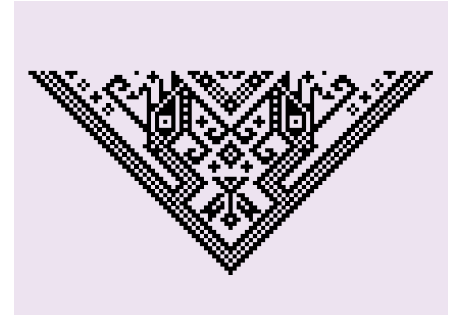
พันทหาดอกแก้ว
Pan-maha-dok-ngaew

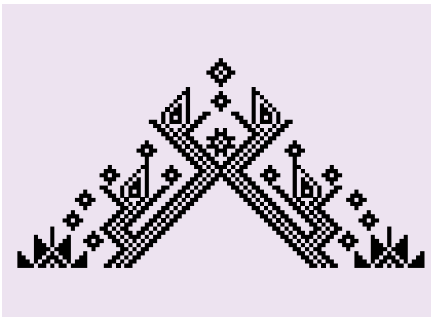
ดอกนาคนอน
Dok-nak-non

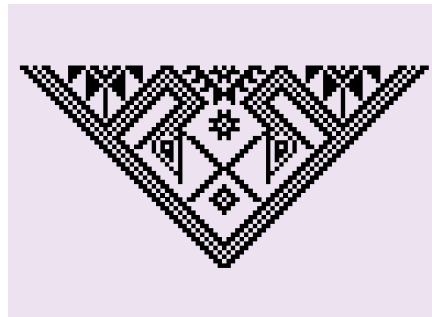
ดอกนาคคอดใต้เครือ
Dok-nak-ko-kod-tai-kreu

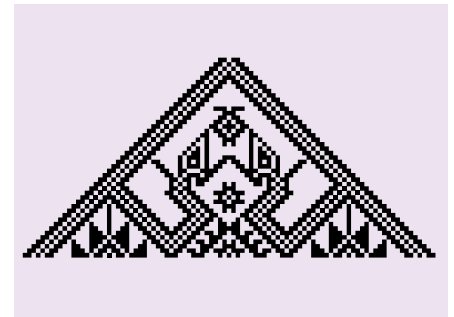
ดอกนาคหัวหนาม
Dok-nak-hua-nam

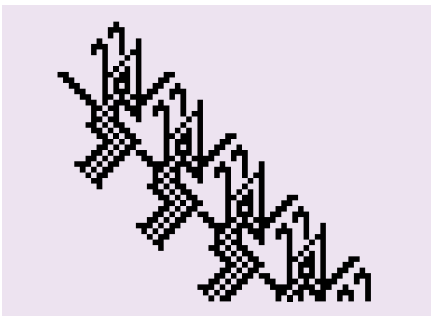
ดอกนาคหัวซ้อง
Dok-nak-hau-song

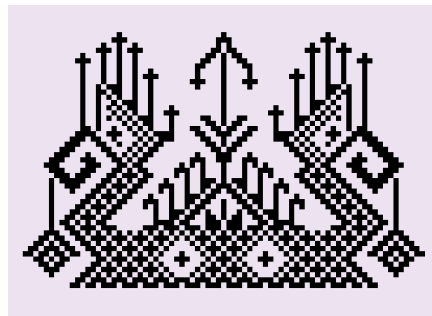
ดอกนาคหัวชুম
Dok-nak-hua-choom

ดอกนาคหัวชুমใหญ่-ดอกนาคคอด
Dok-nak-hua-choom-yai — Dok-nak-ko-kod

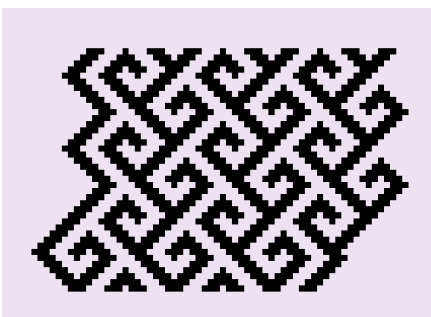
ดอกนาคหัวหนามใต้เครือ
Dok-nak-hua-nam-tai-kreu

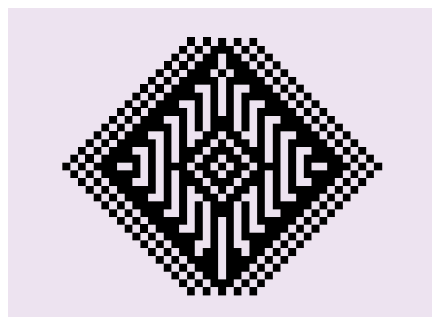
ดอกหงส์
Dok-hong

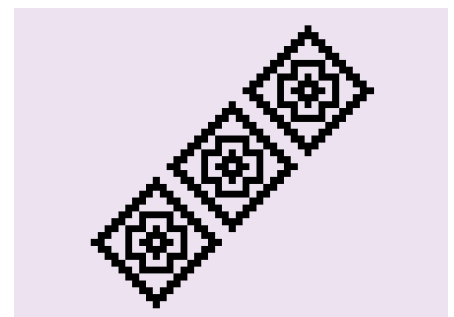
หอผาสาท
Ho-pa-sat

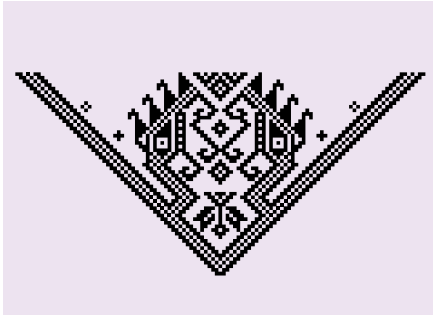
ดอกเงี้ยว
Dok-ngaew

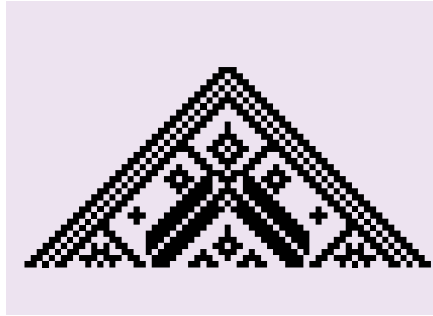
ลายประดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

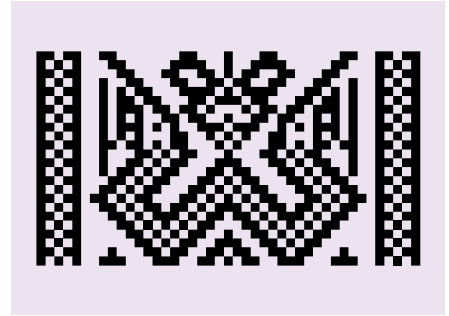
ดอกจะแก
Dok-ja-kae

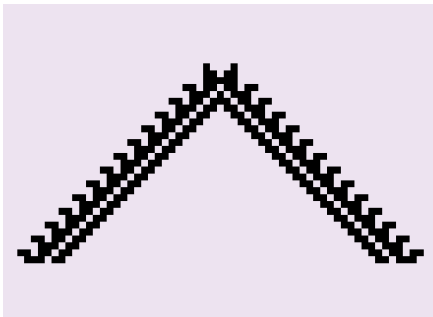
ดอกหงอนเงือกใหญ่
Dok-ngon-ngeuk-yai

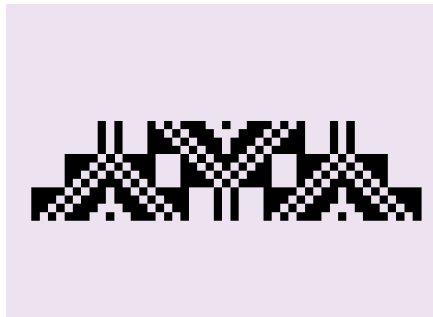
ดอกหางปลาว่าแปลง
Dok-hang-pla-wa-plang

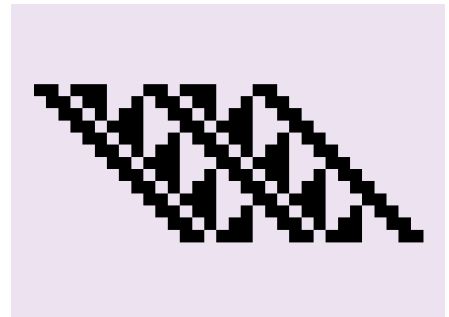
ดอกนาคกันต์
Dok-nak-kon-tee

ดอกยุ่มตีนหมา
Dok-yoom-teen-ma

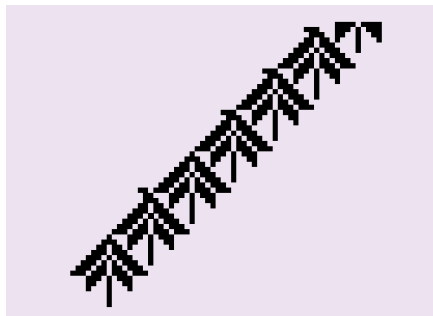
ปีกดอกขวา
Peeg-dok-kwa

ดอกกาบแบดไตเครือ
Dok Gab-bad-tai-kreu

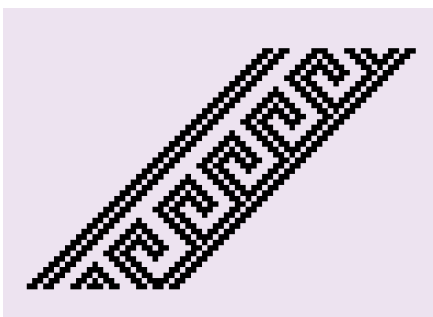
ดอกสะภาหลงเกาะ
Dok-sa-daso-long-goa

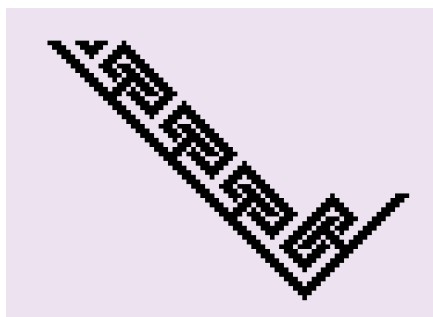
ใบไม้ไตเครือ
Bai-mai-tai-kreu

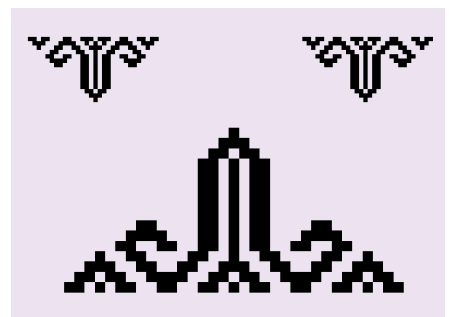
ดอกใบนุ่นอุ้มดาวไตเครือ
Dok-bai-boon-oom-dao-tai-kreu

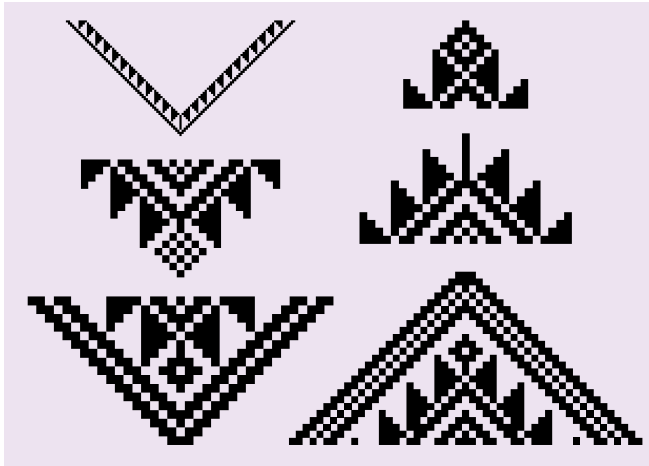
ดอกขอ
Dok-ko

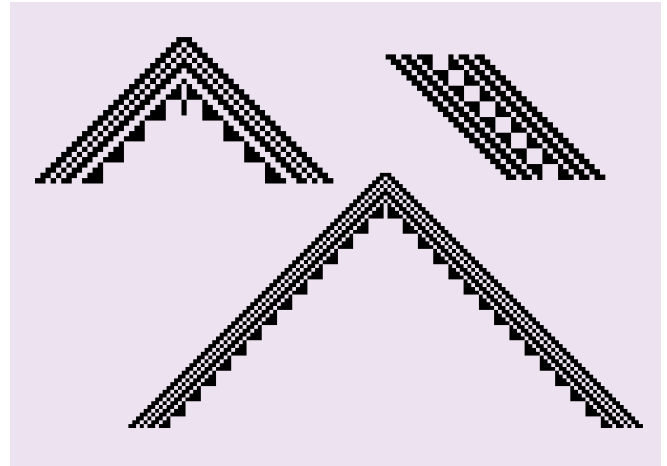
ดอกใบมีดโกน
Dok-bai-meed-gone

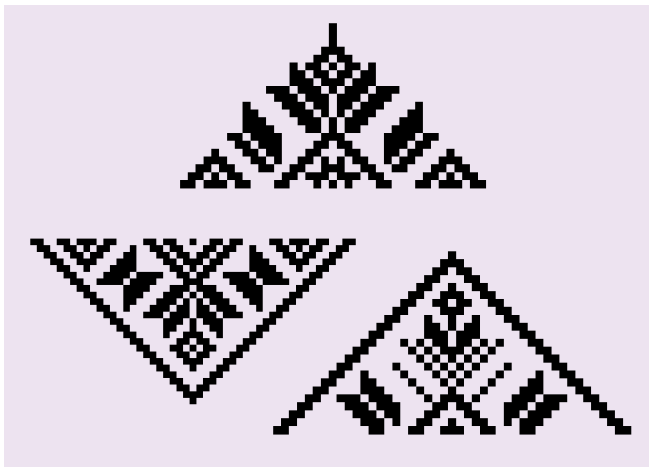
ดอกฮูดัง
Dok-hoo-dang

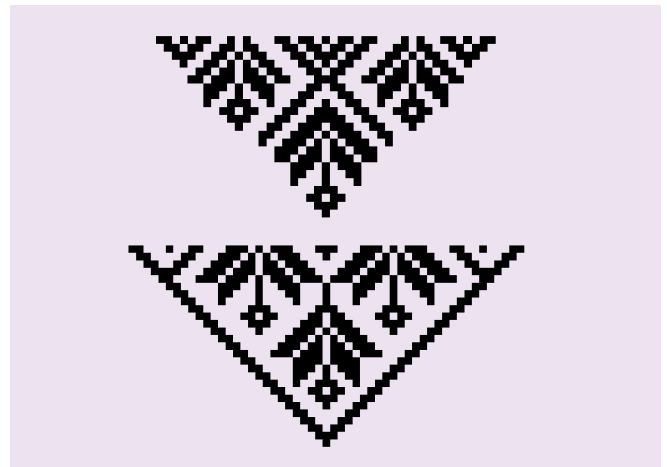
ดอกกาบแปด
Dok-gab-bad

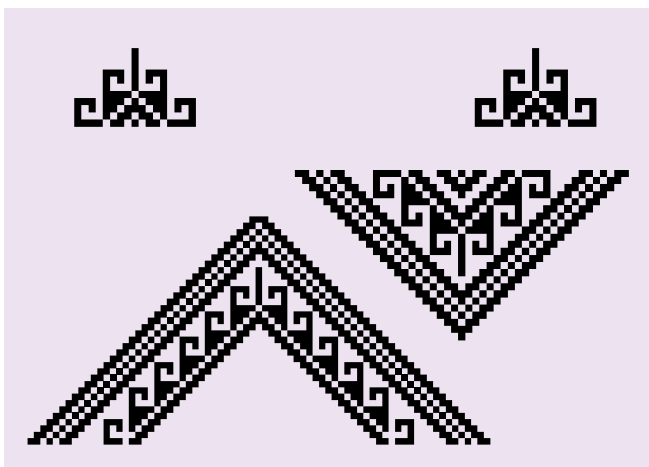
ดอกแปดกาบตัดใต้เครือ
Dok-bad-gab-dad-tai-kreu

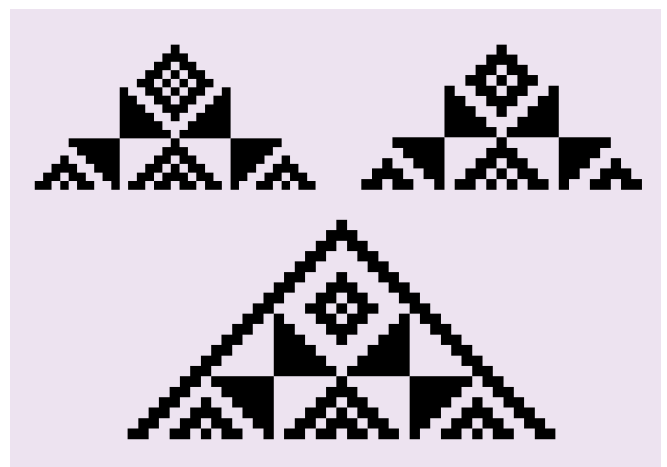
ดอกกระบวนแวงกัว
Dok-kra-buan-ew-kiw

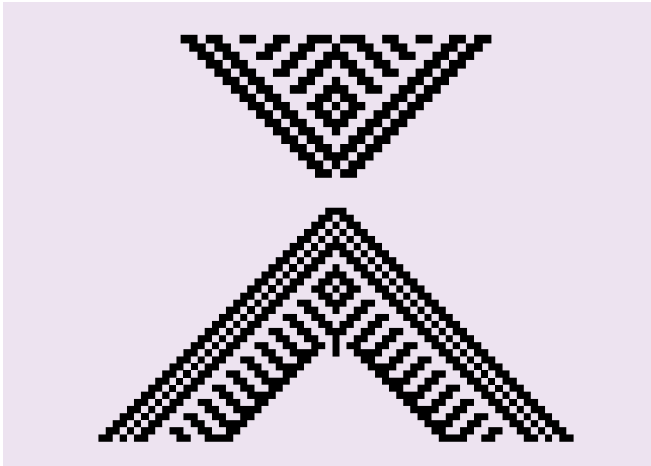
ดอกใบนุ่นน้อย
Dok-bai-boon-noi

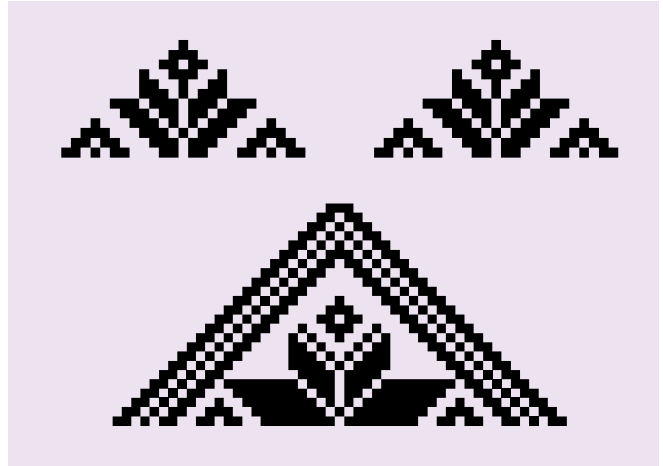
ดอกกาบแปดขอ
Dok-gab-bad-ko

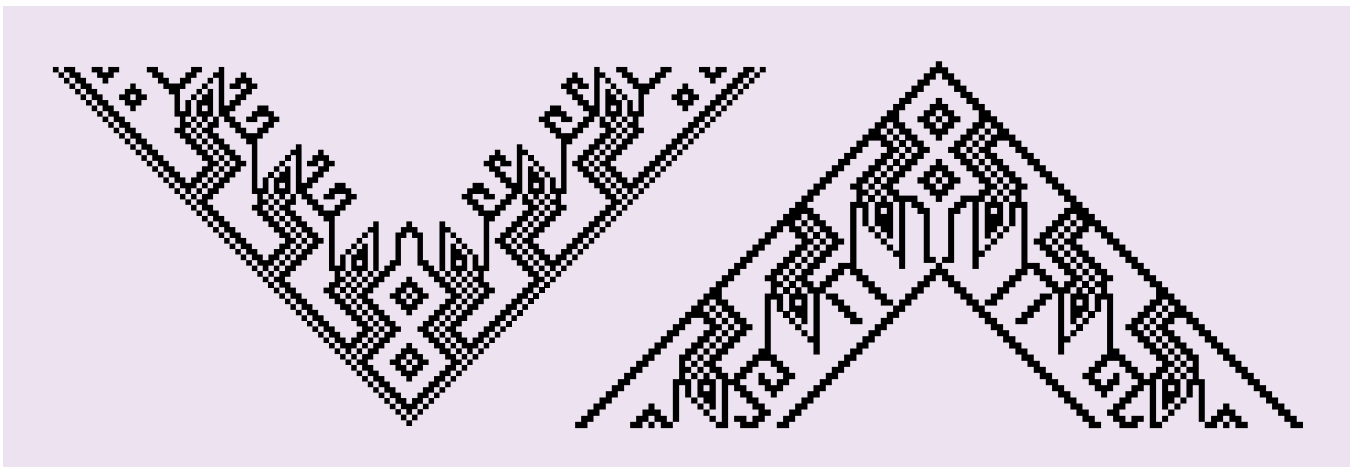
ดอกมะลิ้าน
Dok-ma-san

ดอกหางหงส์
Dok-hang-hong

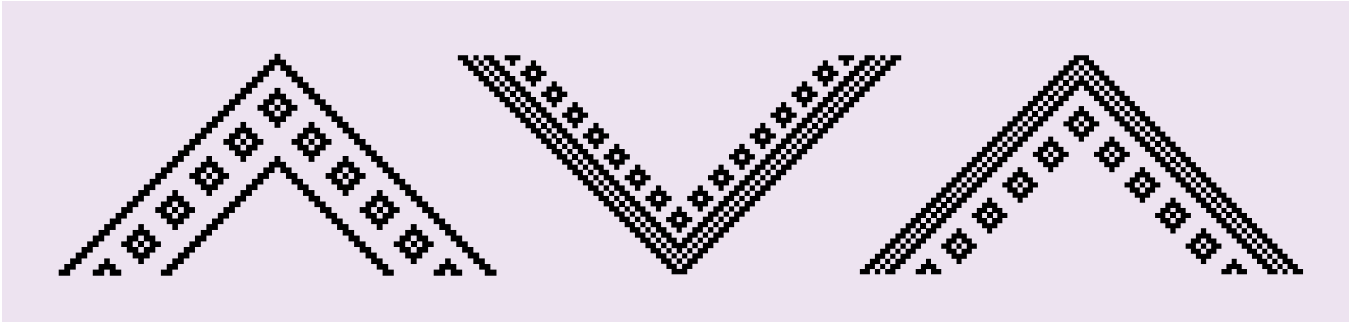
ดอกหางปลา
Dok-hang-pla-wa

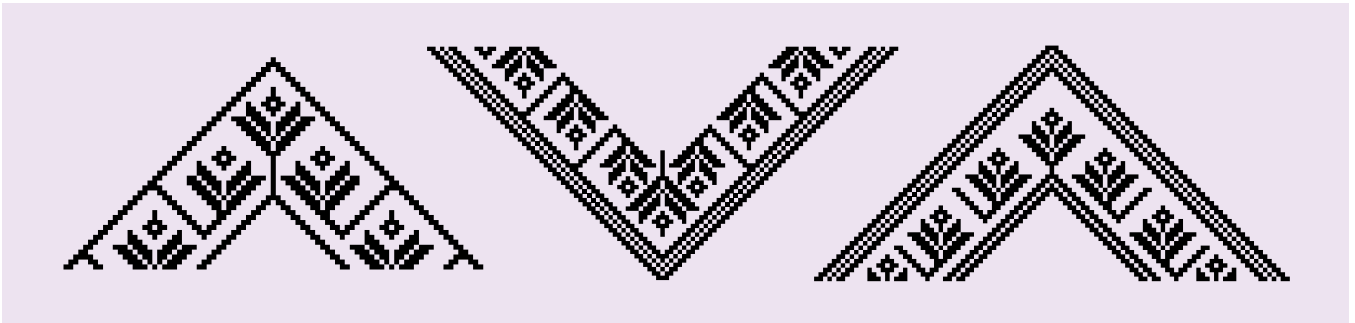
ดอกนาคเขนสร้อย
Dok-nak-kaen-soi

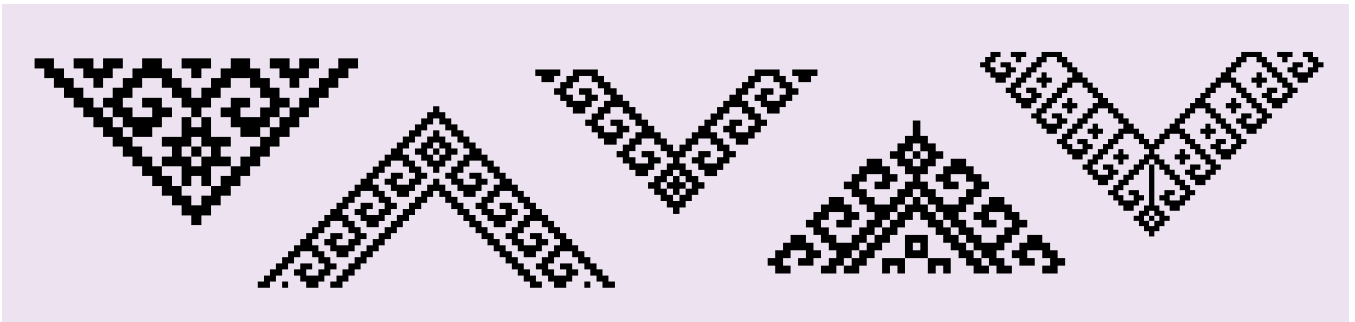
มอม
Mom

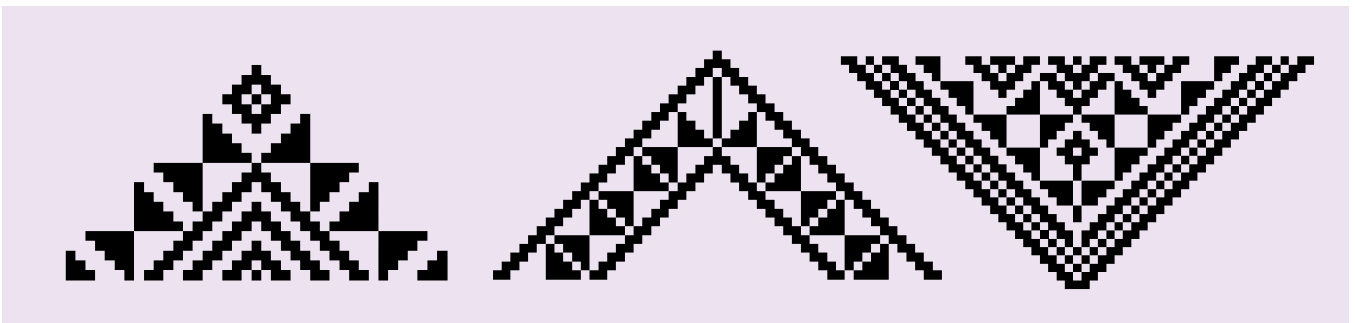
ดอกดาวไตเคื้อ
Dok-dao-tai-kreu

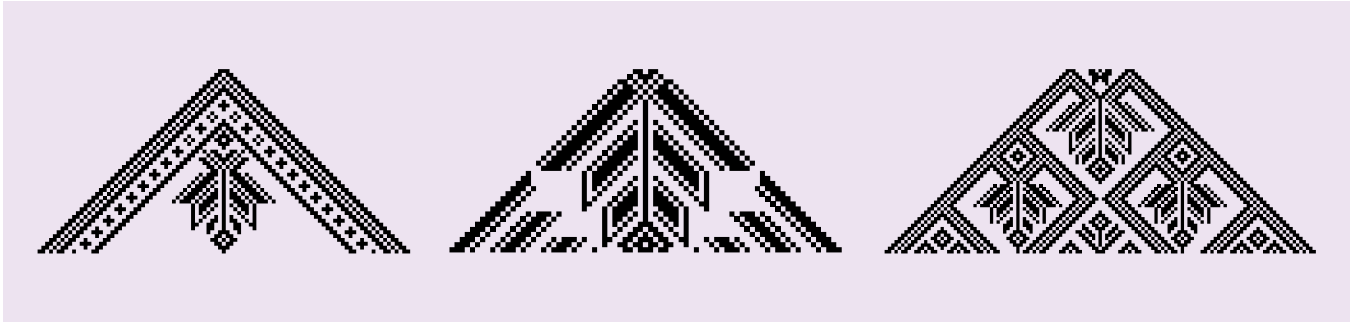
ดอกใบบูนก้านทอง
Dok-bai-boon-kan-kong

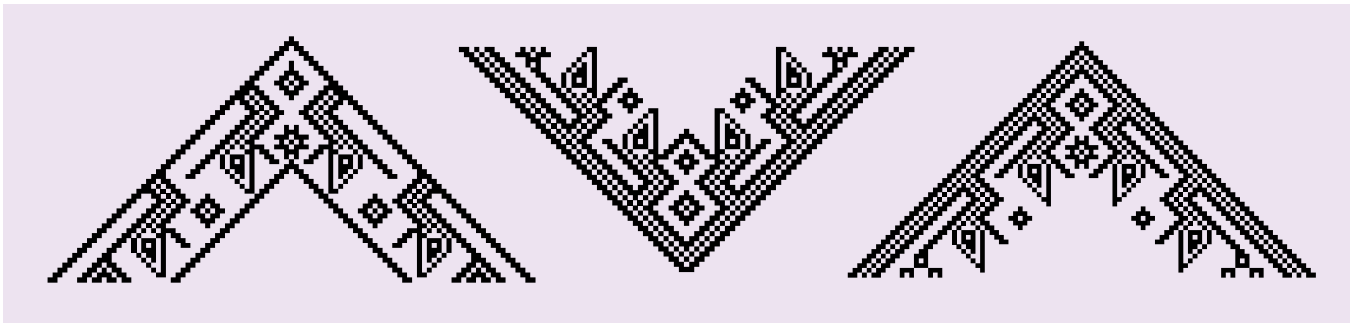
ดอกจันกิ่ง
Dok-chan-ging

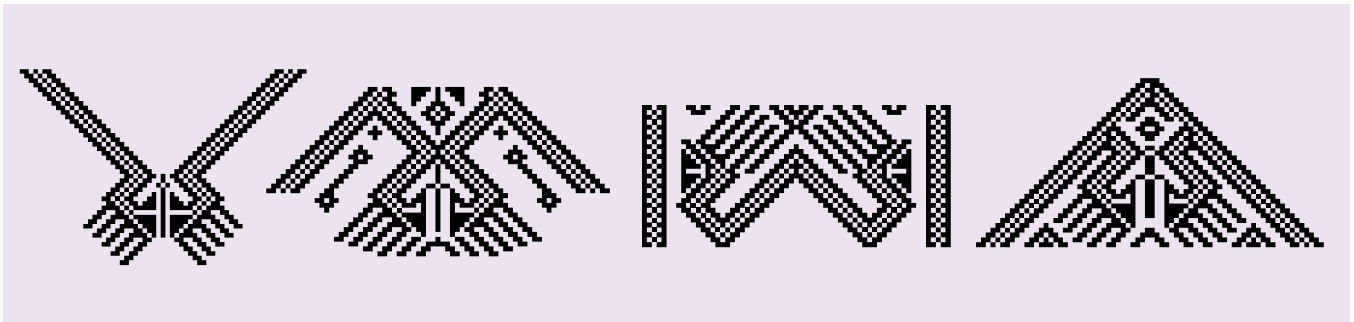
ดอกแบดกาบตัด
Dok-bad-gab-dad

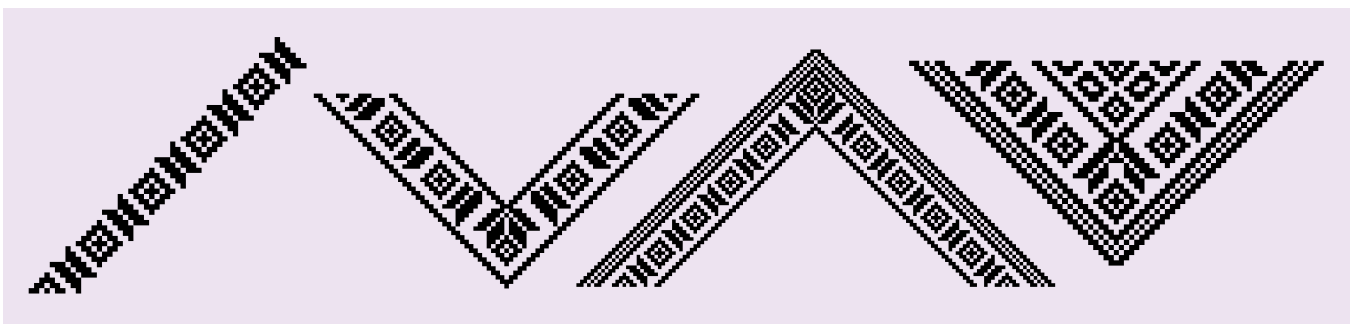
ดอกพันทมหา
Dok-pan-maha

ดอกนาคสี่แขน
Dok-nak-see-kan

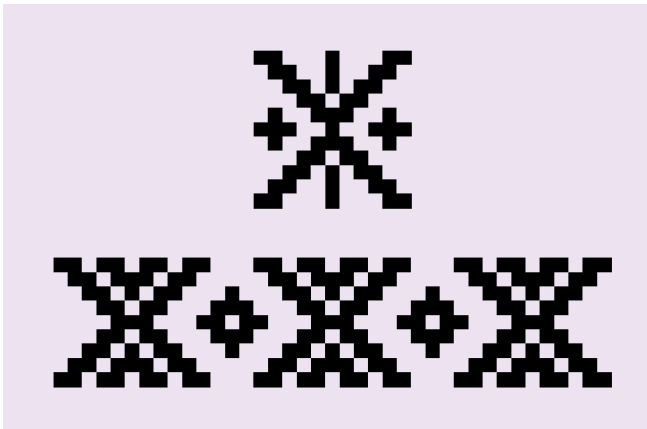
ดอกหงอนเงือก
Dok-ngon-ngeuk

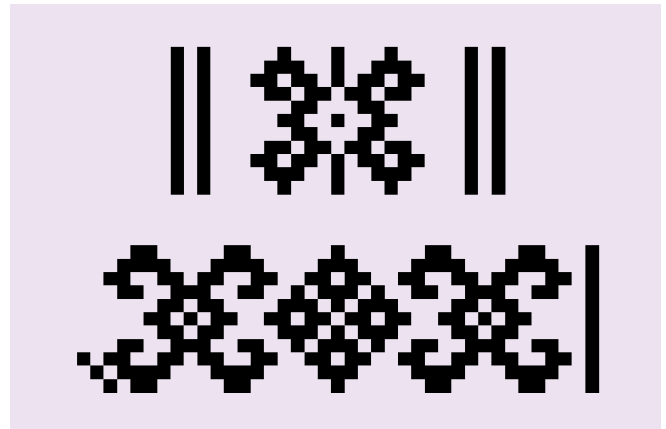
ดอกใบป้อนหวาน
Dok-bai-boon-wan

ดอกอ้อมคันลาย หรือลายคัน

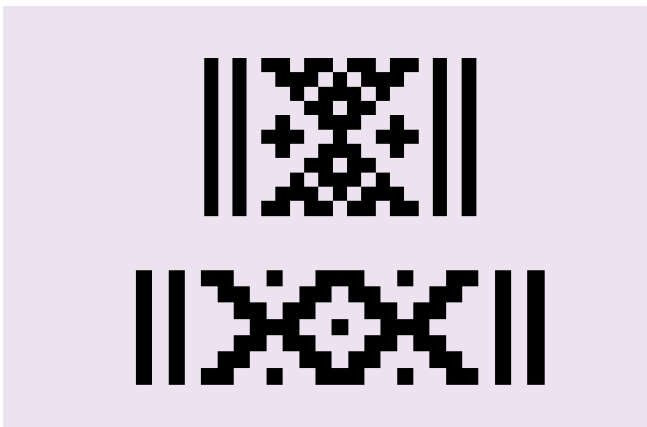
The Separated design or part design

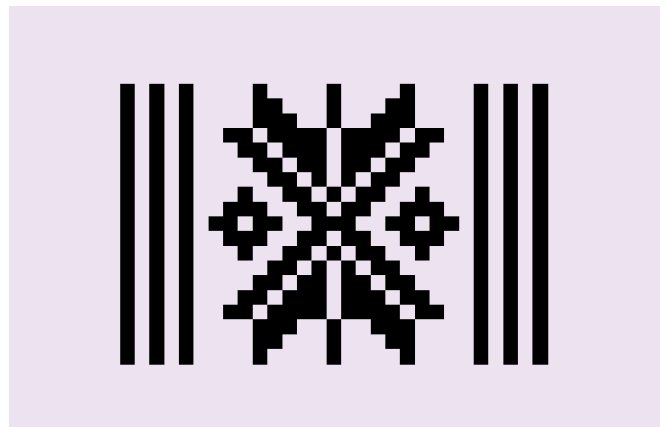
ขาเข
Ka-ke

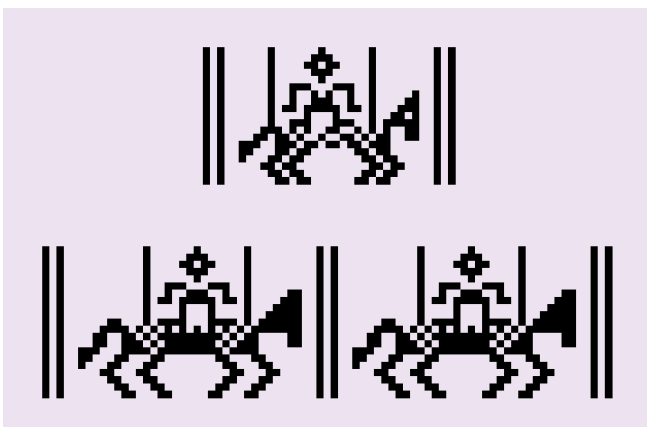
ดอกกะปุ่น้อย - แมงมุม
Dok-ka-poo-noi — Mang-moom (Spider)

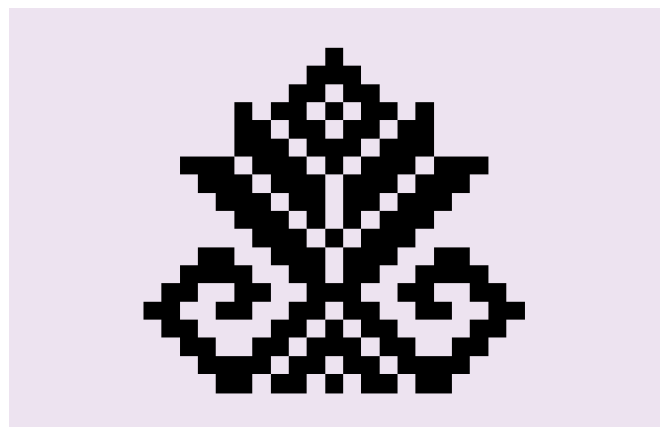
ดอกดาว
Dok Dao (Star)

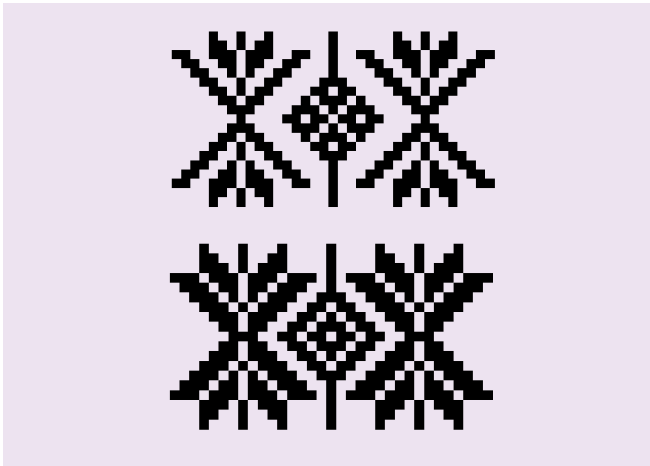
ดอกหางปลา
Dok-hang-pla-wa

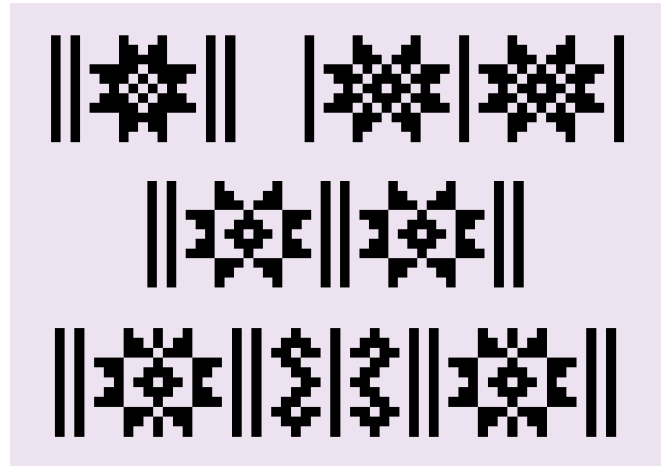
คนขี่ม้า
A man rides a horse.

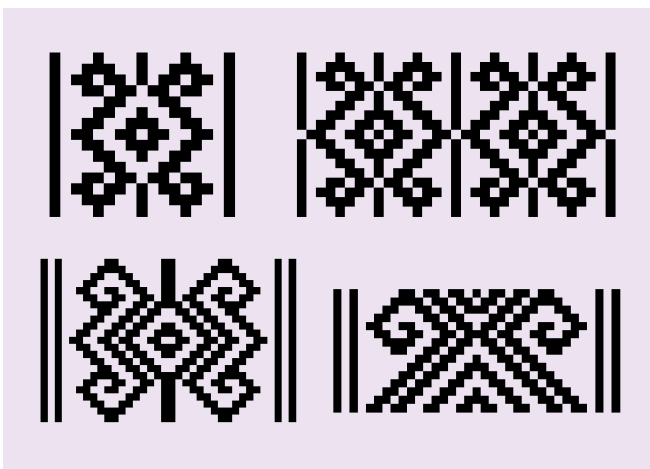
ดอกกระบวนแหวกีว (แปลง)
Dok-kra-buan-ew-kiw (new or transformed design)

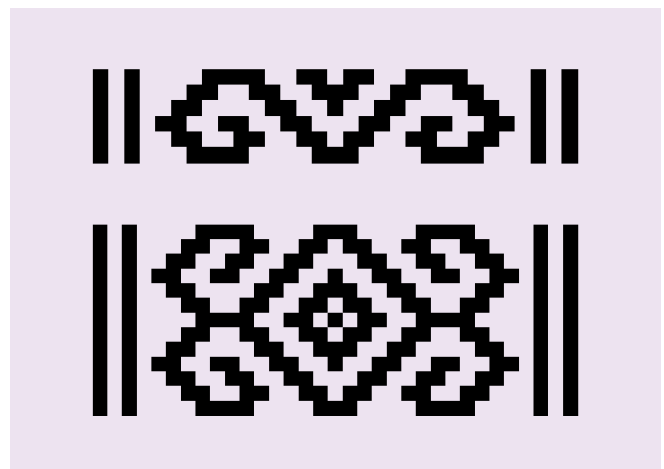
ดอกส้มป่อย
Dok-som-poi

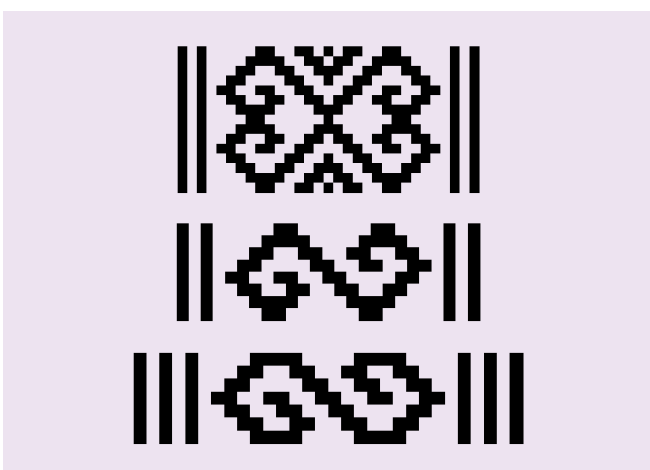
ดอกบัว
Lotus

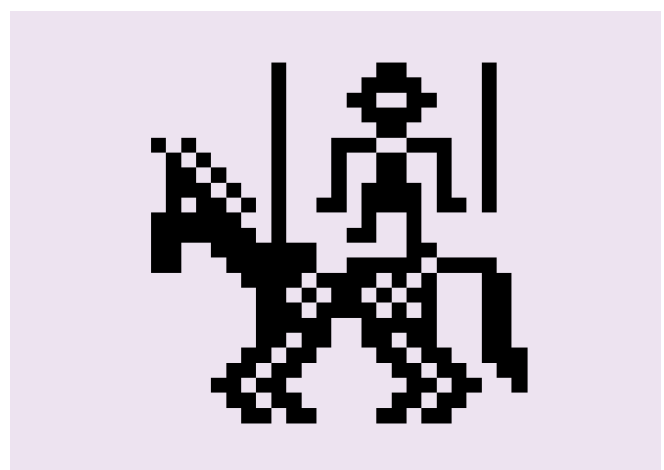
ดอกขอท้องปู้
Dok-ko-tong-poong

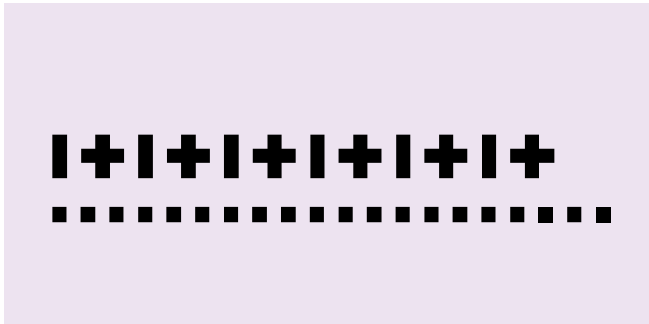
ดอกขนอน
Dok-ko-non

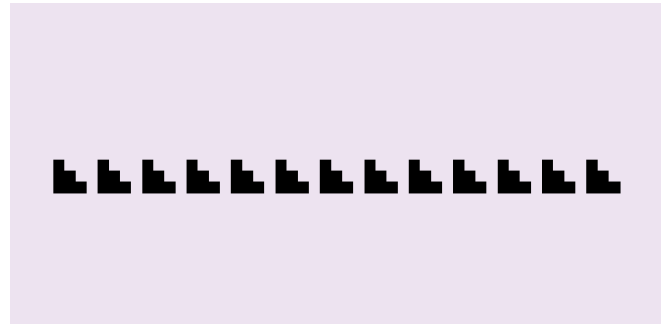
ดอกแก้ว
Dok-ngaew

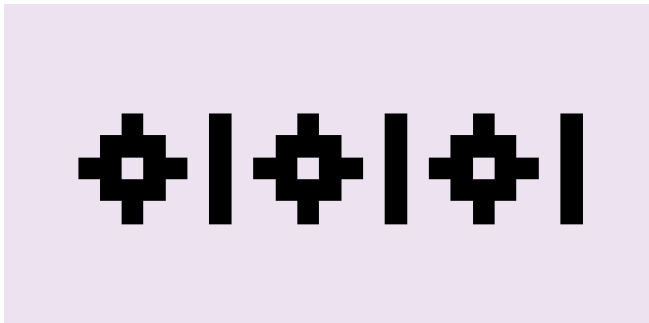
คนขี่ม้า
A man rides a horse.

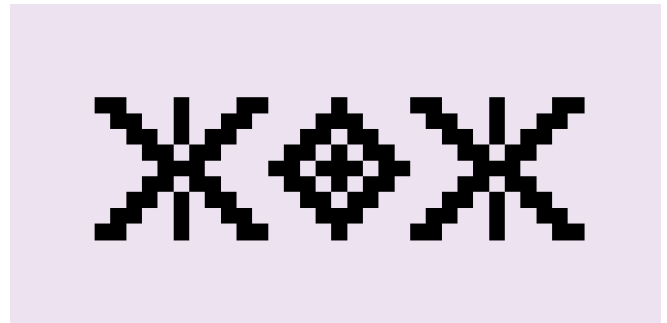
ขิดตาไก่อ้น้อย
Kid-ta-gai-noi

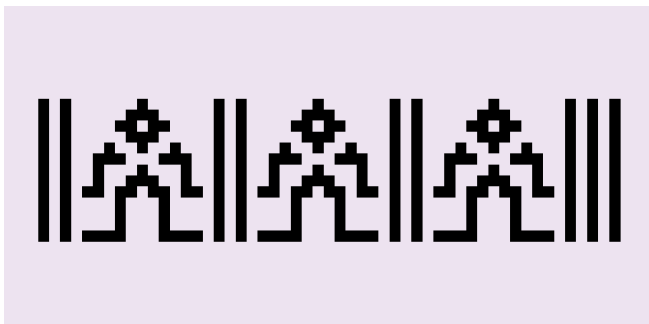
เขี้ยวปลา
Kaew Pla (Fish's Teeth)

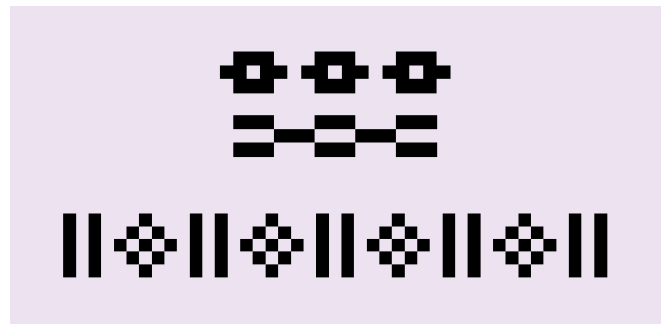
ดาวน้้อย
Little Star

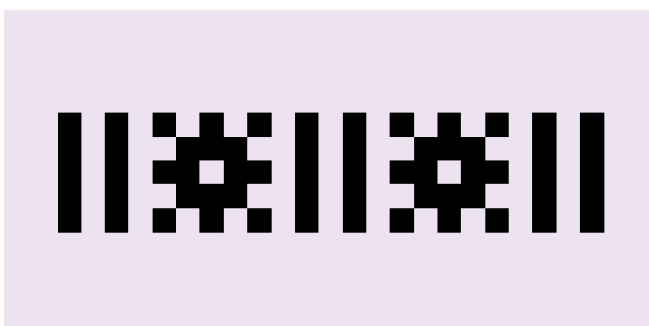
ดาวขาเข
Dao-ka-ke

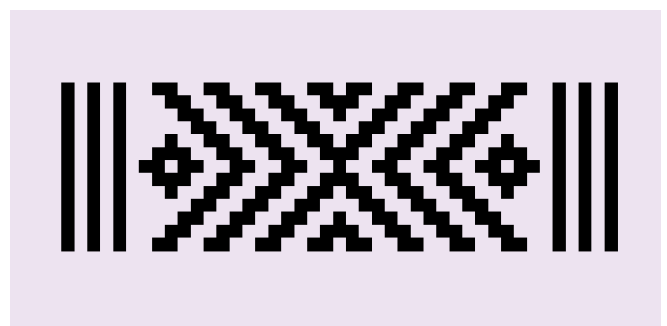
คนน้้อย
Kon-noi

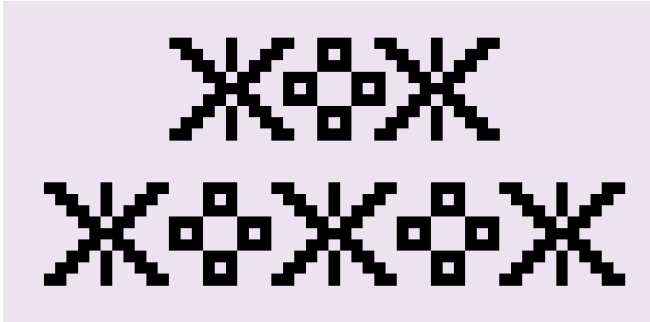
ขิดตาไก่อ
Kid-ta-kai

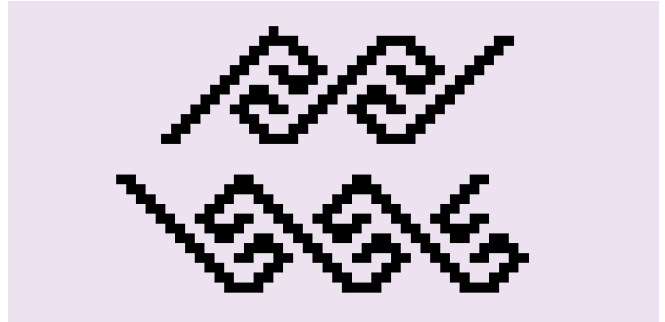
ดอกแก้วน้้อย
Little Orange Jasmine

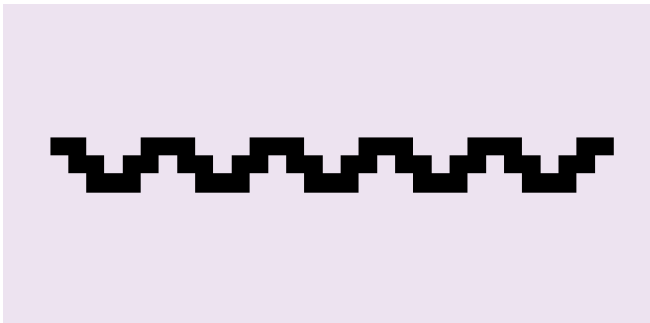
ดอกแก้วใหญ่
Big Orange Jasmine

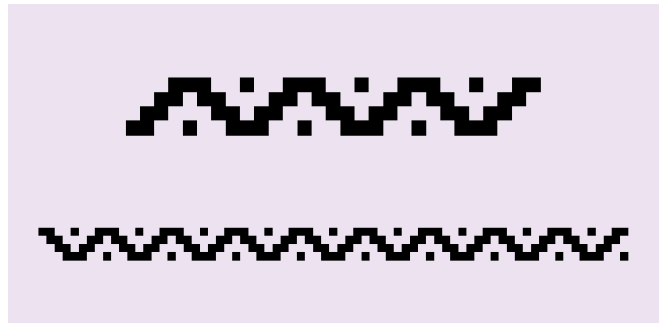
ดอกต่าบั้งเข
Dok-ta-bung-ke

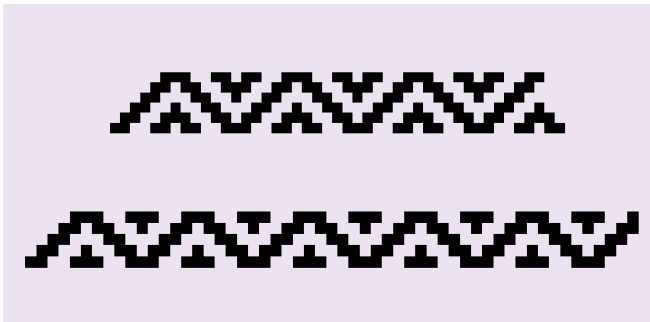
ดอกขอก่าย
Dok-ko-kai

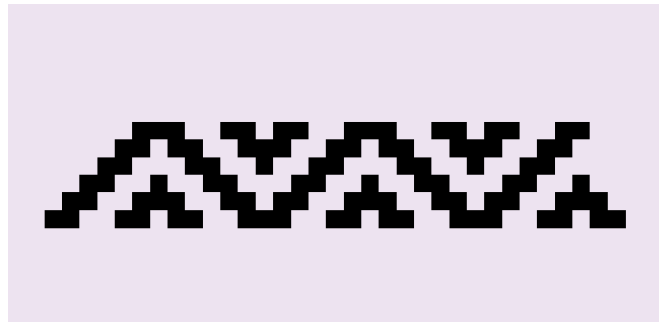
ดอกงูลอยสามไม้
Dok-ngoo-loi-sam-mai

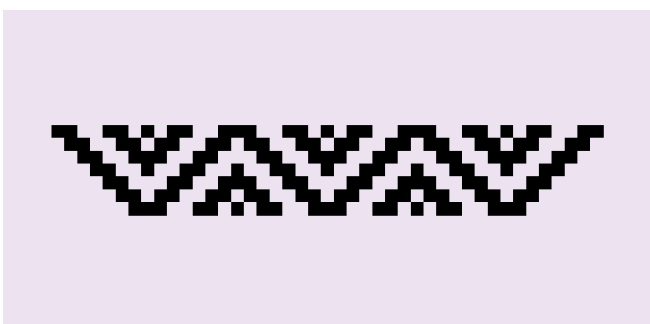
ดอกงูลอยสี่ไม้
Dok-ngoo-loi-see-mai

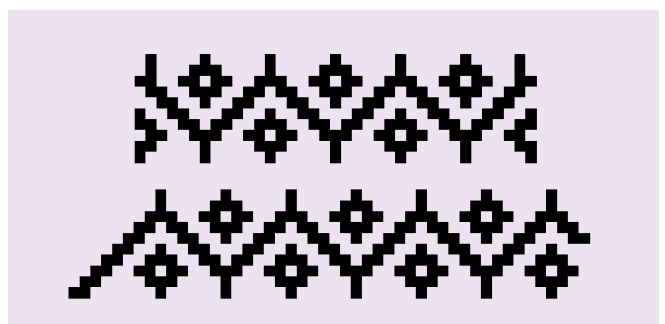
ดอกงูลอยห้าไม้
Dok-ngoo-loi-ha-mai

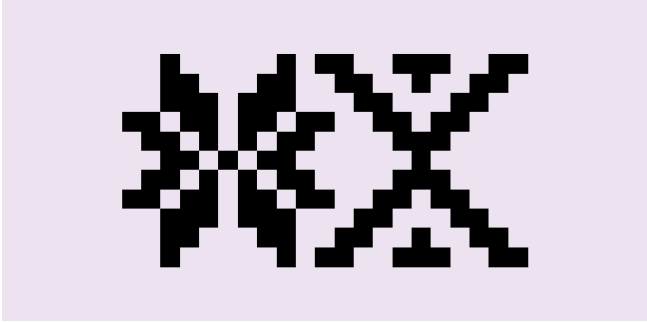
ดอกงูลอยหกไม้
Dok-ngoo-loi-hok-mai

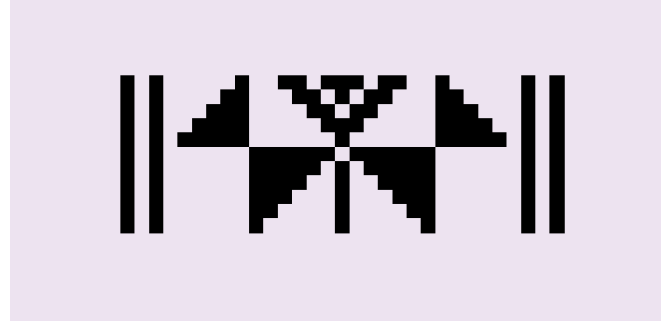
ดอกงูลอยเจ็ดไม้
Dok-ngoo-loi-jed-mai

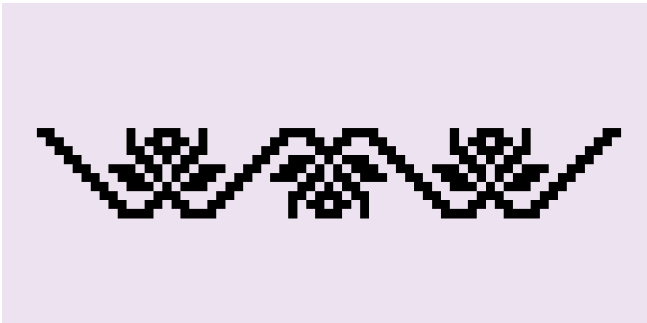
ดอกงูลอยเก้าไม้
Dok-ngoo-loi-kao-mai

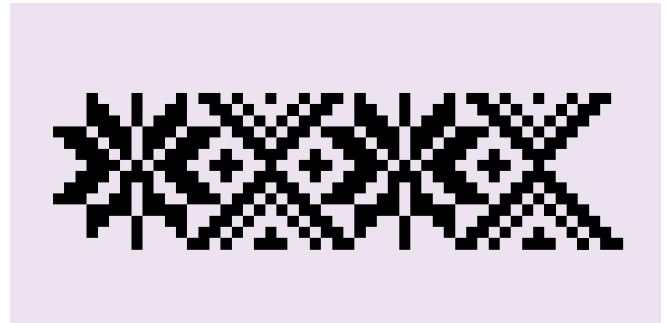
ดอกผักแว่นชาเข
Dok-pag-wan-ka-ke

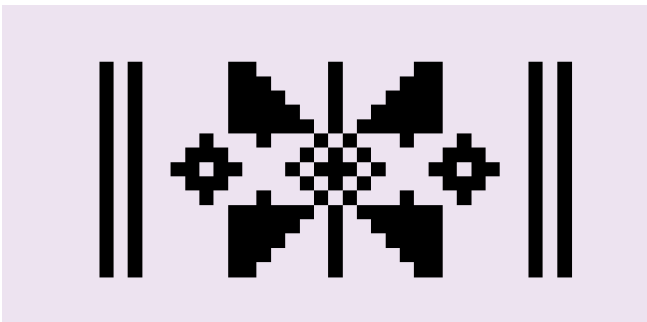
ดอกมะลิ้าน
Dok-ma-san

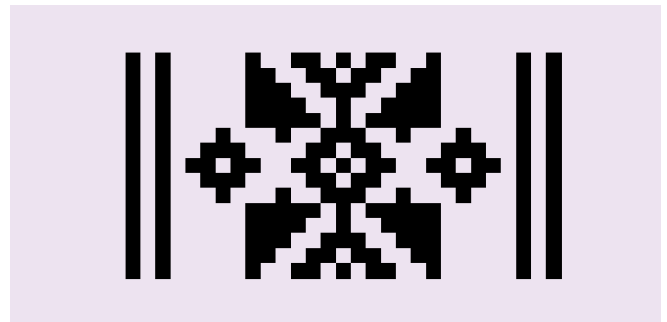
บัวเครือ - เครือผักแว่น
Bau-kreu — Kreu -Pag-wan (Water Fern)

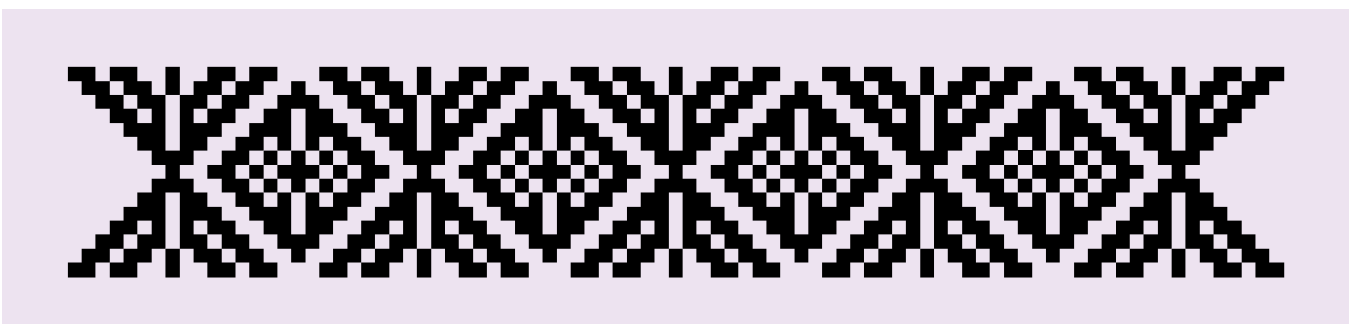
ดอกผักแว่นชาเขแปลง
New Design or Transformed Dok-pag-wan-ka-ke

ลายประดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

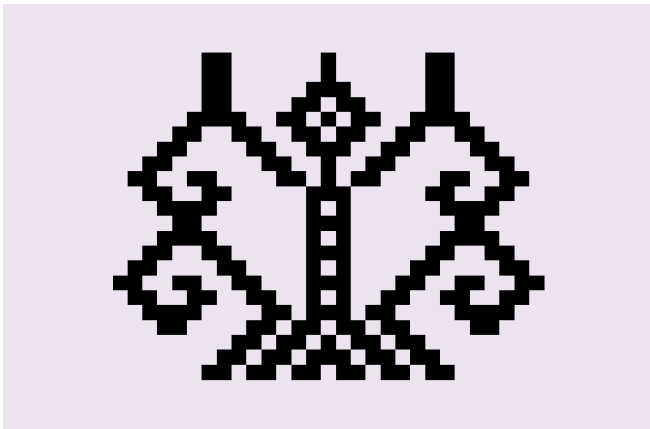
ลายประดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

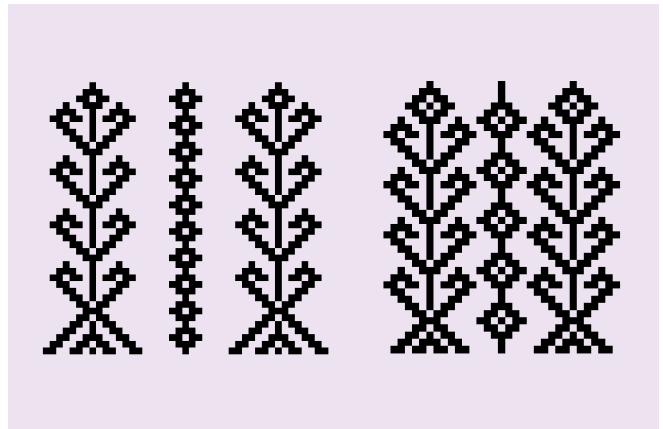
ลายประดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

ลายช่อปลายเชิง หรือลายเชิงผ้า

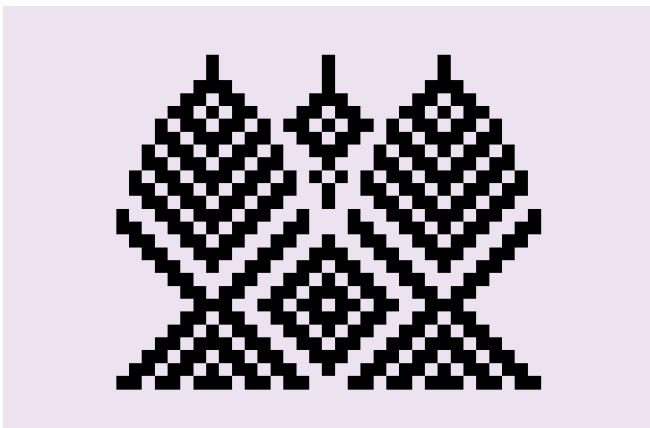
The bunch at the end of foot

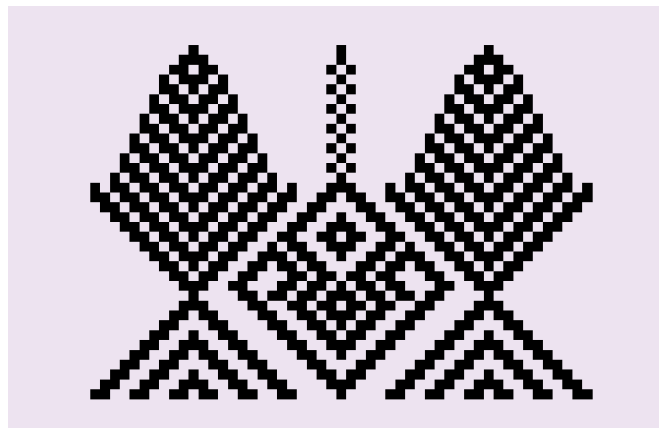
ช่อก้านก่อง
Cho-kan-kong

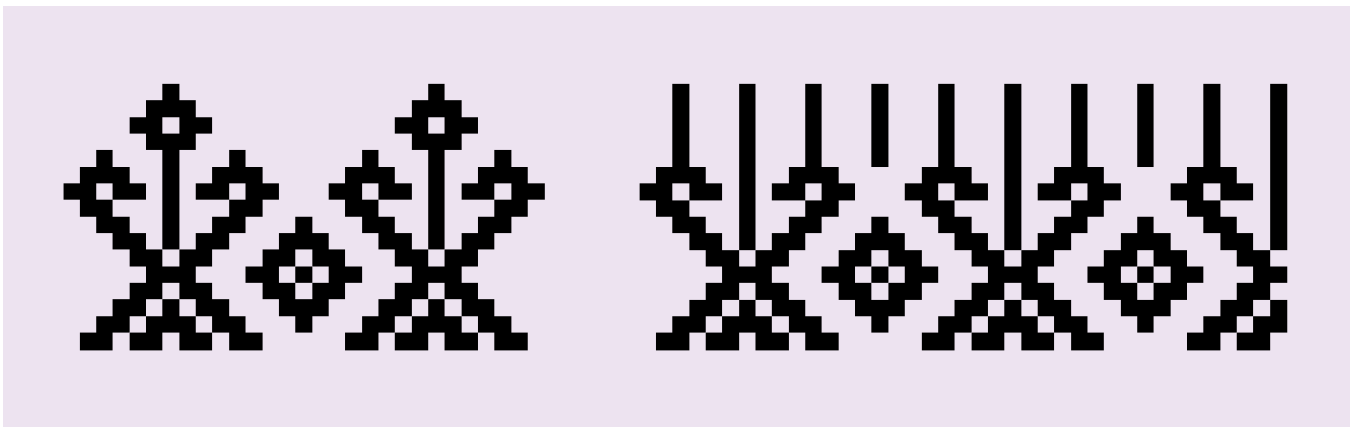
ช่อดอกไม้
Cho-dok-mai (Bunch of flower)

ช่อต้นสนน้อย
Cho-ton-son-noi

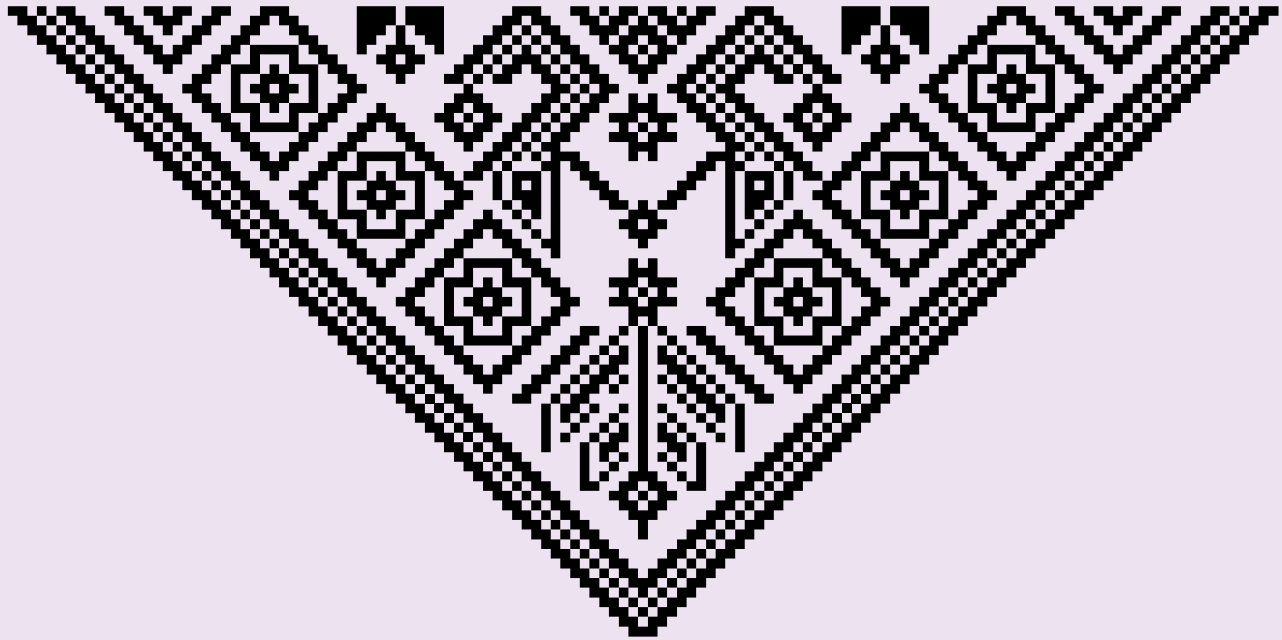
ช่อต้นสน
Cho-ton-son (Pine Tree)

ช่อดอกหมาก
Cho-dok-mag

การเรียกชื่อลาย

Design

ดอกจะแก่อุ่มขนาดหัวตุ้ม

Dok-ja-kae-oom-nak-hua-choom

ใบปูนอุมยุ่มตีนหมาอุมชิดเบ็ดอุมดอกกระบานแหวกัว

Bai-boon-oom-yoom-teen-ma oom-kid-bed oom dok krabuan-ew kiw

เอกสารอ้างอิง

แก้วตา จันทรานุสรณ์. (2546). **ภูมิปัญญา ; คุณค่าและหน้าที่. ในสารวัฒนธรรม** สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2543). **ผ้าทอพื้นเมืองในภาคอีสาน**. โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2544). **ลวดลายและสีสันบนผ้าทอพื้นเมือง**. โครงการพัฒนาผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมการผลิตและการส่งออก.

คณะกรรมการและคณะทำงานจัดทำเอกสารตำนานผ้าไหมแพรวากาฬสินธุ์. (2552). **แพรวาราชนิแห่งใหม่**. จังหวัดกาฬสินธุ์.

คณะกรรมการและคณะทำงานจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ผ้าไหมแพรวากาฬสินธุ์. (2553). **เสน่ห์แพรวาภูมิปัญญากาฬสินธุ์**. จังหวัดกาฬสินธุ์. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, หน้า 262-265.

สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ. (2551). **นวัตกรรมลวดลายบนผืนผ้าไหมไทย. โครงการรวบรวมองค์ความรู้ไหมไทย ชุด ไหมไทยสายใยของแผ่นดิน เล่มที่ 3**.

ราชันย์ นิลวรรณภา. (2557). **สารคดี ภูมิปัญญาอุษาคเนย์ ชุด “ภูมิปัญญาผ้าอีสาน”**. กองวิจัยและบริการวิชาการ ; มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

นางคำสอน สระทอง (ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ทอผ้าพื้นเมือง ประจำปี พ.ศ. 2535) อายุ 75 ปี, บ้านเลขที่ 42 หมู่ 4 บ้านโพนตำบลโพน อำเภอดงหลวง จังหวัดกาฬสินธุ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556.

นางคำใหม่ โยคะสิงห์ (ผู้ทูลเกล้าฯ ถวายผ้าไหมแพรวาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2520) อายุ 83 ปี, บ้านเลขที่ 65 หมู่ 3 บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดงหลวง จังหวัดกาฬสินธุ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556.

นางบัวโล พมมะบุตร (ช่างทอผ้าชาวสืบบ้านผานม) อายุ 69 ปี, บ้านผานม แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 13 เมษายน 2555.

ห้ว มวน จุง อายุ 63 ปี. บ้านนาแดน ตำบลแทงเหนือ อำเภอดงหลวง จังหวัดดงหลวง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, 13 ตุลาคม 2555.

References

Chantaranuson, Kaewta. **Wisdom: Value and Duty**. In Journal of Culture, The Office of Culture. Khon Kaen University, the 9th Year, the 2nd Issue, May-August 2003.

Committee and Working Group of Document Establishment for Document Establishment in Ancient Story of Kalasin Pare-wa Silk. (2009). **Prea-wa: Queen of Silk**, Kalasin Province.

Committee and Working Group of Document Establishment for Public Relation of Kalasin Praewa Silk. The Agriculture Cooperative Association of Thailand. Page 262-265.

Nilla-wan-na-pa, Rachan. **Documentary Study: Usa-a-kane Wisdom of “Esan Cloth Wisdom” Collection**. The Division of Academic Research and Service. Mahasarakham University. 2014.

Silpakon University. (2000). **Local Woven Cloth in Esan Region**. The Project of Development for Local Woven Cloth in Every Province of the Country.

Silpakon University. (2001). **Design and Color of Local Woven Cloth**. The Project of Development of Cloth and Local Cloth Product throughout the country for Product and Export Promotion.

The Institute of National Mulberry-Silk Institute for extolling Her Majesty the Queen Sirikit. (2008). **Innovative Design on Thai Silk Fabric**. The Project for Knowledge Collection of Thai Silk: Thai Silk Collection, National Yarn, The 5th Issue.

The Lists of Interviewers

Hua-muan-joong, 63 year-old, Ban-na-tan, Tang-neau Sub-district, Tien-bien District, Tien-bien Province, Socialist Republic of Vietnam, on the 13th October, 2012.

Pommabut, Buasai. (Cloth Weaver with Leu Ethnic, Ban-pa-mom), 69 years old, Ban-pa-nom, Luang-pra-bang Sub-district, Lao People's Democratic Republic.

Sa-tong, Kamson. (Excellent performance in culture, Visual Art in local cloth, 2002, 75 Years old, living on 42, Moo 4, Ban-pone, Ban-pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province, on the 3rd February 2003.

Yokasing, Kammai. (who gave Praewa Silk to Her Majesty the Queen, for the first time in 1977. She was 83 years old, lives at 65, Moo 3, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammuang District Kalasin Province, on the 2nd February 2013.